

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

Lukáš Vondřich

**ELEKTRONICKÉ OBCHODOVÁNÍ S MEZINÁRODNÍM PRVKEM: JURISDIKCE STÁTU A
KONCEPT SMĚŘOVÁNÍ OBCHODNÍ ČINNOSTI NA INTERNETU**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jan Brodec, PhD LLM

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 15. 6. 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Lukáš Vondřich

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěl poděkovat mému konzultantovi, JUDr. Bc. Janu Brodcovi, PhD LLM za inspirativní setkání, připomínky a pomoc při tvorbě tohoto textu.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1. NÁRODNÍ SUVERENITA, PRÁVO A JURISDIKCE STÁTU V KYBERPROSTORU	6
1.1 Suverenita státu a územní determinace státní jurisdikce	6
1.2 Relativní pojetí jurisdikce státu	7
1.3 Internet jako kyberprostor: supraterritoriální charakter a decentralizovaná architektura Internetu.....	8
1.4 Mezinárodní právo soukromé a Internet	11
2. ELEKTRONICKÉ OBCHODOVÁNÍ NA INTERNETU A PRÁVNÍ ÚPRAVA MEZINÁRODNÍ SOUDNÍ PRAVOMOCI V EU	19
2.1 Internet a elektronické obchodování	19
2.2 Základy právní úpravy soudní pravomoci v EU a jurisdikční ochrana spotřebitele	21
2.3 Předpoklady jurisdikční ochrany spotřebitele a koncept směřování obchodní aktivity	22
3. KONCEPT SMĚŘOVÁNÍ OBCHODNÍ AKTIVITY V USA.....	25
3.1 Vznik a základní východiska konceptu směřování obchodní aktivity	25
3.2 Vývoj pojetí konceptu směřování v judikatuře USA a role testu klouzavé škály	27
3.3 Redefinice konceptu směřování v kontextu principu účinku	30
4. KONCEPT SMĚŘOVÁNÍ OBCHODNÍ ČINNOSTI V EU	34
4.1 Definice konceptu směřování v kontextu čl. 15 nařízení Brusel I.....	34
4.2 Webová stránka a faktory mezinárodní povahy obchodní činnosti.....	37
4.3 Filtrování uživatelů jako jeden z faktorů	38
4.4 Budoucnost konceptu směřování obchodní aktivity v EU	40
ZÁVĚR	42

Úvod

Specifický charakter Internetu způsobuje vzhledem k již tradiční teritoriální vazbě práva a soudní pravomoci nemalé problémy. Počet uživatelů přitom neustále stoupá,¹ a s ním i význam tyto problémy řešit. Internet jako nezávislý kyberprostor byl ještě donedávna považován za místo bez možnosti regulace státní autoritou. Z tohoto důvodu se z místa zprvu plného hodnotných informačních zdrojů, obchodních příležitostí či unikátní sociální interakce stalo zároveň místo protiprávní činnosti, „odpadiště“ duševního vlastnictví, nebo chceme-li „mauzoleum neuvážené svobody a ziskuchtivosti.“ Právo se přitom snaží na tyto dynamické změny reagovat adoptací nových principů a konceptů.² Jak ovšem ukazují nedávná rozhodnutí SDEU, na základě principu proporcionality je třeba potlačovat aktivity protiprávní povahy na straně jedné, na druhé straně ale zároveň podporovat rozvoj řešení a standardů služeb, jež možnosti Internetu nabízejí.³

Z tohoto hlediska jsou pak zcela klíčové právní otázky týkající se mezinárodního elektronického obchodu, jenž je prostřednictvím Internetu uskutečňován. Jednou z nich je přitom otázka jurisdikce. S nařízením Brusel I tak byl za účelem jurisdikční ochrany spotřebitele v rámci EU přijat koncept směřování obchodní aktivity, jenž reaguje na právní konsekvence specifického charakteru Internetu. Právě jeho interpretací se zabývá tato práce.

Cílem této práce je charakterizovat koncept směřování obchodní aktivity jakožto jedné z podmínek aplikace ustanovení jurisdikční ochrany spotřebitele dle čl. 15 Nařízení Brusel I, stejně tak jako definovat kritéria relevantní pro jeho naplnění, a to v kontextu sporů plynoucích ze smluvních závazkových vztahů vzniklých v důsledku podnikatelské činnosti obchodníka na Internetu. Pro tyto účely jsou přitom reflektovány základní východiska konceptu směřování v judikatuře USA, stejně tak jako širší kontext problematiky jurisdikce, státní suverenity a specifického charakteru Internetu ve světle tradičních jurisdikčních pravidel EU. Práce rovněž kriticky rozebírá výklad konceptu směřování, který zaujal SDEU ve svém nedávném rozhodnutí *Hotel Alpenhof*.⁴ Zvažuje tak relevanci kritéria filtrování uživatelů či míru závaznosti vymezení kritérií konceptu směřování vzhledem k jejich interpretaci soudy členských států.

1 Počátkem roku měl Internet již více než 2,2 mld. uživatelů. Více viz Internet World Stats, 31. 3. 2011. Dostupné on-line na adrese <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>. [naposledy navštíveno 25. 3. 2012].

2 Např. V oblasti duševního vlastnictví návrh dohody ACTA (Anti-Counterfeiting Trade Agreement), dostupné on-line na adrese http://www.international.gc.ca/trade-agreements-accords-commerciaux/assets/pdfs/acta-crc_apr15-2011_eng.pdf [naposledy navštíveno 31.3. 2012].

3 Viz např. rozsudek C-70/10 *Scarlet Extended SA v. Sociétés belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM)* ze dne 24. 9. 2011, kde SDEU konstatoval, že nelze nutit provozovatele webové stránky, aby zavedl celkové filtrování zaměřené na všechny své uživatele ve snaze předejít nedovolenému používání hudebních a audiovizuálních děl.

4 *Hotel Alpenhof v. Heller (C-144/09)*, nepublikováno, 7. prosince 2010 (ECJ).

1. NÁRODNÍ SUVERENITA, PRÁVO A JURISDIKCE STÁTU V KYBERPROSTORU

1.1 SUVERENITA STÁTU A ÚZEMNÍ DETERMINACE STÁTNÍ JURISDIKCE

Suverénní stát jako jediný legitimní nositel kolektivní vůle je dle Hegela povinen budovat, zachovávat a ochraňovat základní axiologické reference svého společenství.⁵ Zcela klíčovým předpokladem pro uskutečňování ochrany hodnotového systému státu je tedy *suverenita* jakožto základní pojmový znak státu.⁶ Suverenitu lze definovat jako výhradní oprávnění státu coby nezávislého subjektu mezinárodního společenství vykonávat na svém území státní moc.⁷ Tato moderní koncepce principu státní suverenity spolu s úzce souvisejícím principem rovnosti států a zásadou nevměšování se do vnitřních záležitostí jiného státu má původ ve smlouvách sjednaných v polovině 17. století ve Vestfálsku za účelem ukončení Třicetileté války.⁸ Tyto smlouvy vymezily geografické a osobní hranice jednotlivých států ve vztahu k výkonu jejich svrchované moci, čímž byly institucionalizovanou formou položeny základy územního a personálního pojetí principu státní suverenity.⁹ Suverenita státu je tedy definována a zároveň striktně limitována jeho územím a subjekty obývajícími toto území.

Od pojmu suverenity se odvozuje legitimní rozsah státní *jurisdikce*.¹⁰ Termín jurisdikce (z latinského „*ius dicere*“, neboli doslova „*říkat či nalézat právo*“) má v mezinárodním kontextu tradičně několik různých významů. V nejširším smyslu jurisdikce označuje souhrn pravomocí státu legislativního, výkonného a soudního charakteru, a je tedy do určité míry synonymem pojmu *státní moc*.¹¹ Zahrnuje tak v sobě pravomoc státu předepisovat všeobecně závazné právní normy (*legislativní pravomoc*), právo aplikovat tyto normy a předepsaným způsobem vymáhat jejich plnění (*výkonná pravomoc*) a v neposlední řadě pravomoc projednávat spory a vydávat závazná rozhodnutí ve vztahu k jejich účastníkům (*soudní pravomoc*).¹² Obvykle je však termín jurisdikce užíván v užším smyslu, kdy odkazuje k otázce, zdali určitý (soudní) orgán může rozhodnout daný spor.¹³ V tomto významu má pojem jurisdikce dvě významové roviny, a to *pravomoc*, tj. „*moc nalézat nebo stanovit právo, která je státem svěřena předem určitým orgánům různého druhu*“,¹⁴ a také *příslušnost*, tedy vymezený okruh

5 HEGEL, G.: Elements of the Philosophy of Right. Cambridge: A.W. Wood, 1991 [1821], s 275.

6 Srov. PAVLÍČEK, V. a kol.: Ústavní právo a státověda. I díl. Praha: Linde, 1998, s. 67 a násl.

7 BOCZEK, B.: International Law: A Dictionary. I.díl. Oxford: Scarecrow Press, 2005. s. 117.

8 SCHULTZ, T.: Carving-up the Internet: Jurisdiction, Legal Orders, and the Private/public International Law Interface, European Journal of International Law, 2008, č. 4, str. 801.

9 M. N. Shaw, International Law (5th edn, 2003), at 21, 25.

10 Srov. BROWNLIE, I.: Principles of Public International Law. New York: Oxford University Press, 1990.

11 PERRITT, H.: Jurisdiction and the internet: Basic Anglo/American Perspectives Projects in the Coming 2000's, dostupné on-line na adrese www.ilpf.org [naposledy navštíveno 18. 3. 2012].

12 SACHDEVA, A.: International Jurisdiction in Cyberspace: a Comparative Perspective, Computer and Telecommunication Review, 2007, č. 13, s. 248.

13 Srov. International private law textbook, + case Tehrani v Secretary of state for the Home Departments [2006], UKHL 47 at [66] (per Lord Scott, [2007] 1 AC 521).

14 MADAR, Z. a kol.: Slovník českého práva. I. díl. Praha: Linde, 1995, s. 362.

situaci, o kterém danému orgánu přísluší rozhodnout. Jak ovšem uvádí profesor Šturma, v mezinárodním kontextu není „...otázka příslušnosti konkrétního rozhodovacího orgánu, oproti vnitrostátní rovině, stroze oddělena od otázek pravomoci, ale do značné míry s ní splývá,“¹⁵ a to zejména kvůli absenci jednotného globálního soudního systému a pevné hierarchie mezi jednotlivými rozhodovacími orgány. Z hlediska mezinárodního práva tak význam pojmu jurisdikce odpovídá termínu *soudní pravomoc* ve smyslu jedné ze složek státní moci, resp. jurisdikce v širším slova smyslu.¹⁶

Jak již bylo výše naznačeno, veškeré složky státní moci včetně jurisdikce jsou odvozeny od suverenity státu. Slovy F. A. Manna: „...právo dosahuje jen tak daleko, jako suverenita státu, který toto právo uvedl v život.“¹⁷ V důsledku této závislosti je potom výkon státní moci implicitně limitován teritoriální povahou státní suverenity.¹⁸ Státní moc tak v zásadě může být uskutečňována pouze v rámci mezí své vlastní suverenity, která je určena územím státu a subjekty obývajícími toto území. Území státu je tedy zcela klíčovou determinantou jurisdikce státu, neboť vzhledem k němu je definován dosah státní suverenity, a tudíž i hranice výkonu státní moci.

1.2 RELATIVNÍ POJETÍ JURISDIKCE STÁTU

V zásadě platí, že „...žádný stát není povinen strpět výkon suverénních aktů jiného státu.“¹⁹ Nicméně, původní pojetí principu suverenity ranými národními státy jako absolutního a neomezeného oprávnění k výkonu svrchované moci nad svým územím bylo odmítnuto.²⁰ Mimo jiné v důsledku sociologického, politického a technologického vývoje, který se projevil v nárůstu mezinárodního obchodu a s ním souvisejícím přeshraničním pohybu osob, zboží a služeb, bylo absolutní pojetí státní suverenity vzhledem k jeho teritoriálnímu a personálnímu vymezení relativizováno, a to na základě „soudného a realistického rozdělení práv a moci za účelem ochrany státu, jeho práva a hodnot, které představuje.“²¹ Tím byly položeny doktrinární základy pro možnost expanze národního práva a výkonu

15 ŠTURMA, P.: Konkuruující jurisdikce mezinárodních rozhodovacích orgánů, dostupné on-line na adrese http://www.mzv.cz/file/317505/Konkur_jurisdikce_zkracena.pdf [naposledy navštíveno 11. 4. 2012], s. 5.

16 Není-li uvedeno jinak, autor v dalších částech této práce užívá termín „*jurisdikce*“ právě ve významu soudní pravomoci. V ekvivalentním významu jsou rovněž používány termíny „*soudní příslušnost*“, „*soudní pravomoc*“ či „*mezinárodní soudní pravomoc*“.

17 MANN, F.A.: The Doctrine of International Jurisdiction Revisited after Twenty Years, Recueil des Cours de l'Académie de Droit International, 1984, č. 9, s. 169.

18 ŠTURMA, P.: Konkuruující jurisdikce mezinárodních rozhodovacích orgánů, dostupné on-line na adrese http://www.mzv.cz/file/317505/Konkur_jurisdikce_zkracena.pdf [naposledy navštíveno 11. 4. 2012], s. 5.

19 Decision of the Federal constitutional court of Germany, March 22 1983.

20 SACHDEVA, A.: International Jurisdiction in Cyberspace: a Comparative Perspective, Computer and Telecommunication Review, 2007, č. 13, s. 248.

21 MANN, F.A.: The Doctrine of International Jurisdiction Revisited after Twenty Years, Recueil des Cours de l'

jurisdikce státu nad zahraničními subjekty. V této souvislosti lze mluvit o tzv. *mezinárodní jurisdikci*, tedy jurisdikci státu, jejíž pravomoc a působnost je vymezena relativně vzhledem k jurisdikci jiných suverénních států.²²

Nicméně, v důsledku této relativizace státní jurisdikce přirozeně dochází ke vzniku řady problémů, v soukromoprávní rovině potom zejména v oblasti mezinárodního obchodu, kdy každá ze smluvních stran podléhá právnímu řádu a jurisdikci svého vlastního státu. V rámci takového právního vztahu tak vedle konfliktu právních řádů vyvstává rovněž problém v podobě vzniku konkurenční jurisdikce, resp. konfliktu soudní pravomoci dotčených států. Jelikož však neexistuje žádná univerzální, všeobecně závazná norma, která by rozsah aplikace národního práva a jurisdikci jednotlivých států vzájemně vymezovala, jsou tyto otázky v souladu s principem svrchovanosti určovány na základě vnitrostátních norem jednotlivých států, popřípadě mezinárodních smluv, které jsou do právních řádů signatářských států ústavním způsobem inkorporovány. V mezinárodním obchodu, kdy je v rámci právního vztahu vždy přítomen mezinárodní prvek spočívající v subjektu tohoto vztahu,²³ je potom určení rozhodného práva a pravomoci soudních orgánů předmětem norem mezinárodního práva soukromého (více viz kapitola 1.4 – Mezinárodní právo soukromé a Internet).²⁴

Jak bude níže vysvětleno, základním konceptem norem mezinárodního práva soukromého je spojení posuzovaného právního vztahu s územím jednoho z dotčených států, čímž je jurisdikce státu i nadále územně determinována, resp. s územním prvkem věcně nebo kauzálně spojena. Územní závislost práva a jurisdikce tak již tradičně představuje jeden ze základních axiomů mezinárodního práva.²⁵ Nicméně, s příchodem Internetu a souvisejících technologií elektronické komunikace bylo toto tradiční nahlížení některými autory zpochybňováno a částečně relativizováno.

1.3 INTERNET JAKO KYBERPROSTOR: SUPRATERITORIÁLNÍ CHARAKTER A DECENTRALIZOVANÁ ARCHITEKTURA INTERNETU

Aby bylo možné ve vztahu k problematice rozhodného práva a mezinárodní jurisdikce státu reflektovat právní důsledky spojené s příchodem Internetu, je nejprve nutné identifikovat jeho

Académie de Droit International, 1984, č. 9, s. 125.

22 KUČERA, Z.: Mezinárodní právo soukromé. Brno: Doplněk, 2009, s. 380 a násl.

23 Přítomnost zahraničního prvku v právním vztahu je splněna, jestliže je přítomen u subjektu právního vztahu, předmětu právního vztahu nebo ve skutečnosti právně významné pro vznik či existenci právního vztahu. Více např. FAWCETT, J.; CARRUTHERS, J.: Private International Law. New York: Oxford University Press, 2008, s. 52 a násl.

24 Vedle těchto otázek se obor mezinárodního práva soukromého zabývá rovněž problematikou uznání a výkonu rozhodnutí. Více např. KUČERA, Z.: Mezinárodní právo soukromé. Brno: Doplněk, 2009.

25 SACHDEVA, A.: International Jurisdiction in Cyberspace: a Comparative Perspective, Computer and Telecommunication Review, 2007, č. 13, s. 251.

klíčové charakteristické vlastnosti. Ty přitom vyplývají ze samotného technologického řešení. Z tohoto pohledu lze Internet zjednodušeně definovat jako globální systém navzájem propojených počítačových sítí na základě protokolů TCP/IP,²⁶ které prostřednictvím páteřních serverů umožňují výměnu dat mezi jednotlivými počítači a navázání pokročilejších komunikačních protokolů.²⁷ Internet tak v primární rovině představuje virtuální médium, které spojuje jeho reálné uživatele a umožňuje jim vzájemnou výměnu dat, tedy komunikaci.²⁸

Vedle toho však Internet nabízí další pokročilé funkce, a to zejména prostřednictvím World Wide Webu (dále jen „WWW“), tedy jedné ze služeb založené na systému vzájemně provázaných hypertextových dokumentů (webových stránek)²⁹ jejichž přenos mezi webovými servery a uživateli zprostředkovává protokol HTTP.³⁰ Jednotlivé webové stránky jsou globálně identifikovány pomocí URL,³¹ tj. primárně IP adresou webového serveru, nebo sekundárně na bázi doménového jména, které je prostřednictvím DNS³² s příslušnou IP adresou asociováno. Zobrazení konkrétní webové stránky je tak vyvoláno zasláním požadavku uživatele ve formě URL doménovému serveru, který jej identifikuje a zprostředkuje spojení s webovým serverem, jenž následně požadovaná data odešle do prohlížeče uživatele.³³ Webové stránky tak vytvářejí potenciálně nekonečné prostředí, v jehož rámci se uživatel může pomocí hypertextu interaktivně pohybovat. Digitální informace přitom vzhledem ke svému neutrálnímu charakteru mohou reprezentovat jakékoliv sekundární médium (písmo, obraz, zvuk či video), a obsahem webových stránek tak může být prakticky cokoli.³⁴ Moderní programovací technologie jako XML, PHP, Flash nebo Java navíc umožňují, aby byl tento obsah dynamicky generován v závislosti na interakci uživatele. Jak poukazuje Paul Levinson, uživatel se sám stává

26 Protokoly TCP (Transmission Control Protocol) a IP (Internet Protocol) vyvinuté v sedmdesátých letech minulého století americkým Ministerstvem obrany tvoří technologický základ vzájemné komunikace mezi propojenými počítači. Stanovují základní parametry formátování dat, jejich adresování, přenos, řazení a přijetí, a umožňují na sebe navázat přídatné protokoly umožňující pokročilé funkce. Technickým správcem standardů TCP/IP je nezávislá dobrovolnická organizace Internet Engineering Task Force. Více viz <http://www.ietf.org>.

27 KOSEK, J.: HTML – Tvorba dokonalých WWW stránek. Praha: Grada Publishing, 1998, s. 26.

28 ZEKOS, G.: State Cyberspace Jurisdiction and Personal Cyberspace Jurisdiction, *International Journal of Law & International Technology*, 2006, č. 5, s. 2.

29 KOSEK, J.: HTML – Tvorba dokonalých WWW stránek. Praha: Grada Publishing, 1998, s. 20.

30 HTTP označuje Hypertext Transfer protocol. Více viz memorandum pracovní skupiny IETF dostupné on-line na adrese <http://tools.ietf.org/html/rfc2616> [naposledy navštíveno 18. 3. 2012].

31 URL (Uniform resource Locator) je specifický formát textového řetězce označující adresu hypertextového dokumentu. Více např. KOSEK, J.: HTML – Tvorba dokonalých WWW stránek. Praha: Grada Publishing, 1998, s. 23.

32 DNS (Domain Name System) je mezinárodní systém doménových adres na národní (např. domény cz., sk., .de, .co.uk, apod.) a mezinárodní úrovni (např. domény .com, .net, .eu, .info apod.). Na základě smlouvy mezi provozovatelem webové stránky a správcem příslušné domény je zanesením příslušných informací do DNS databáze asociována IP adrese serveru, kde je webová stránka uložena, s unikátní doménovým jménem.

33 KOSEK, J.: HTML – Tvorba dokonalých WWW stránek. Praha: Grada Publishing, 1998, s. 30.

34 NEGROPONTE, N.: *Being Digital*. New York: Alfred A. Knopf, 1995, s. 35.

obsahem interaktivního média.³⁵ Z tohoto pohledu tedy platforma WWW představuje informační infrastrukturu, instantní virtuální prostředí umožňující specifickou formu elektronické sociální interakce. Nelze proto souhlasit s některými původními názory právní vědy nahlízející na Internet jako na pouhé médium.³⁶ Jak trefně vysvětluje Polčák: „*Celosvětová informační síť Internet se s postupem času vyvinula z jednoduchého informačního média do podoby složité struktury, kterou je již dnes třeba chápat jako specifický prostor.*“³⁷ Dle Posta je tak Internet *kyberprostorem* ve smyslu amorfního elektronického prostředí odděleného od své fyzické a geografické podstaty,³⁸ přičemž jeho základem je právě přítomnost vzájemné sociální interakce spíše než způsob její technické implementace.³⁹ Pojem kyberprostor lze tedy zjednodušeně chápat jako metaforu prostředí charakterizovaného interakcí mezi velkým množstvím subjektů na bázi elektronických komunikačních sítí.

Vzhledem k tomu, že je kyberprostor oddělen od své fyzické podstaty, není přirozeně limitován geografickými hranicemi států. „*Kyberprostor je světem bez hranic – svět sám o sobě. Odmítá se přizpůsobit geopolitickým hranicím územního konceptu reálného světa.*“⁴⁰ Komunikace v rámci sociální interakce v kyberprostoru může být v zásadě uskutečňována za stejné náklady a při stejné rychlosti bez ohledu na fyzické umístění komunikujících subjektů, jejich vzdálenost či jiné fyzické bariéry. Jak Zekos trefně poznamenává: „*Klíčová vlastnost Internetu tkví v tom, že koncept fungování sítě je navržen spíše logicky než geograficky.*“⁴¹ Zatímco starší média jako telegraf, rádio či televize byla organizována na územní bázi jednotlivých států, Internet jimi prostupuje a je limitován pouze hranicí samotné sítě. Kyberprostor je tak supraterritoriální fenomén, který dal ve svém důsledku za vznik supraterritoriálnímu společenství, jehož subjekty a vztahy mezi nimi jsou delokalizovány.⁴² Jak shrnuje Schultz: „*...delokalizace a supraterritorialita tvoří základ současného paradigma Internetu.*“⁴³ Architektura propojení jednotlivých serverů není navíc ani vertikálně diverzifikována, a lze tak hovořit

35 LEVINSON, P.: *Digital McLuhan: A Guide to the Information Millennium*. New York: Routledge, 1999, s. 116.

36 Srov. např. GOLDSMITH, J.: *Against Cyberanarchy*, *Chicago Law Review*, 1998, č. 4, s. 1199 a násl. Dostupné on-line na adrese <http://cyber.law.harvard.edu/property00/jurisdiction/cyberanarchyedit.html> [naposledy navštíveno 18. 3. 2012].

37 POLČÁK, R.: K některým právním otázkám e-kontraktace. Dostupné on-line na adrese http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/ap_21/pd_4/txtexpresion_rozsudku/art_3799/detail.aspx [naposledy navštíveno 19. 2. 2012].

38 POST, D.: *Governing Cyberspace*, *Wayne Law Review*, 1996, č. 1, s. 162.

39 MORNINGSTAR, C.; FARMER, F.: *The Lessons of Lucasfilm's Habitat*. *The New Media Reader*. Cambridge: The MIT Press, 2003. s. 664 a násl.

40 SACHDEVA, A.: *International Jurisdiction in Cyberspace: a Comparative Perspective*, *Computer and Telecommunication Review*, 2007, č. 13, s. 245.

41 ZEKOS, G.: *State Cyberspace Jurisdiction and Personal Cyberspace Jurisdiction*, *International Journal of Law & International Technology*, 2006, č. 5, s. 2.

42 *Ibid*, s. 4.

43 SCHULTZ, T.: *Carving-up the Internet: Jurisdiction, Legal Orders, and the Private/public International Law Interface*, *European Journal of International Law*, 2008, č. 4, str. 803.

o decentralizované povaze Internetu, kterou charakterizuje absence ústřední regulační autority.⁴⁴ K pojetí Internetu jako supraterritoriálního systému bez ústřední autority dospěl i Federální soud Spojených států, který v návaznosti na to deklaroval, že žádný suverénní stát, ani Spojené státy, kde má Internet své historické základy, nemá nad tímto systémem absolutní právo regulace.⁴⁵

1.4 MEZINÁRODNÍ PRÁVO SOUKROMÉ A INTERNET

Vzhledem k absenci centrální regulační autority tak z výše uvedeného vyplývá, že regulace právních vztahů na Internetu je v pravomoci jednotlivých suverénních států. V případě přeshraničních právních vztahů vznikajících na Internetu je potom klíčovou oblastí právní regulace zejména otázka rozhodného práva a zde diskutovaná otázka pravomoci národních soudů. Jak již bylo výše naznačeno, tyto otázky upravují normy mezinárodního práva soukromého.⁴⁶

Zjednodušeně lze říci, že se jedná o ty právní poměry, které mají vztah k zahraničí (sukromoprávní vztahy s „mezinárodním“, někdy též „zahraničním“ či „cizím“ prvkem).⁴⁷ Mezinárodní prvek v takovém právním vztahu představuje element, který je svou podstatou pro daný vztah dostatečně významný, přičemž jeho přítomnost je základním předpokladem aplikace norem mezinárodního práva soukromého. Jak uvádí Kučera, mezinárodní prvek je v rámci sukromoprávního vztahu přítomen, jestliže jeho vztah k zahraničí spočívá v 1) subjektu právního vztahu (fyzická osoba jakožto účastník právního vztahu je cizím státním příslušníkem nebo bydlí v zahraničí, u právnických osob se jedná o případy založení podle cizího práva nebo sídla v zahraničí); 2) skutečnosti právně významné pro vznik a existenci právního vztahu (taková skutečnost nastala nebo má nastat v zahraničí, přičemž se může jednat o právní úkon či jednání účastníka, jež je předmětem právního vztahu); 3) předmětu právního vztahu (resp. nepřímé předměty právních vztahů, tedy věci, práva a nehmotné výsledky lidské činnosti, jichž se jednání účastníků právního vztahu týká); 4) právním vztahu, který právně souvisí na jiném právním vztahu nebo je k němu právním vztahem akcesorickým, jestliže se tento základní vztah řídí cizím právem.⁴⁸

Ačkoliv je úprava sukromoprávních vztahů v pravomoci každého suverénního státu, je třeba poukázat na skutečnost, že se pro vztahy s mezinárodním prvkem používá odlišných norem než pro

44 ZITTRAIN, J.: Be careful What You Ask for: Reconciling a Global Internet and Local Law. In Who rules the net? Internet Governance and Jurisdiction, 2003, s. 13. Dostupné on-line na adrese <http://cyber.law.harvard.edu/sites/cyber.law.harvard.edu/files/2003-03.pdf> [naposledy navštíveno 25. 3. 2012].

45 Rozsudek Federálního soudu Spojených států, Pennsylvania Western District, ze dne 11. června 1996, potvrzen Nejvyšším soudem dne 26. června 1997.

46 Vedle těchto oblastí mezinárodní právo soukromé upravuje rovněž oblast uznání a výkonu rozhodnutí, která však není předmětem této práce.

47 Srov. KUČERA, Z.: Mezinárodní právo soukromé. Brno: Doplněk, 2009, s. 17.

48 Ibid.

vztahy vnitrostátní. V opačném případě by totiž mimo jiné mohlo docházet ke vzniku neočekávaných a nežádoucích situací, a to zejména těch, jež jsou svou podstatou v rozporu s vůlí a záměrem smluvních stran, či principem právní jistoty. Z tohoto důvodu mají suverénní státy pro úpravu vztahů s mezinárodním prvkem zvláštní právní normy, jejichž soubor lze nazvat normami mezinárodního práva soukromého. Do oblasti mezinárodního práva soukromého je teorií řazena rovněž právní úprava postupu soudů a jiných orgánů a účastníků, příp. i jiných osob, a vztahů mezi nimi vznikajících v řízení o soukromoprávních věcech, v němž se vyskytuje mezinárodní prvek, přičemž soubor takových norem se nazývá mezinárodní právo procesní. Je ovšem třeba podotknout, že se objevují i názory, podle nichž tyto otázky představují samostatné právní odvětví mezinárodního práva procesního, jenž nelze pod pojem mezinárodního práva soukromého podřadit. Lze tak shrnout, že *„mezinárodním právem soukromým se rozumí soubor právních norem, které výlučně upravují soukromoprávní vztahy... s mezinárodním prvkem, včetně právních norem upravujících postup soudů a jiných orgánů a účastníků, příp. i jiných osob a vztahy mezi nimi vznikající v řízení o soukromoprávních věcech, v němž je obsažen mezinárodní prvek.“*⁴⁹

Normy mezinárodního práva soukromého jakožto specifické oblasti právní úpravy soukromoprávních vztahů využívají dvě odlišné metody úpravy, na jejichž základě jsou otázky vyvstávající z přítomnosti zahraničního prvku řešeny. Jedná se o metodu přímé a kolizní úpravy, což následně reflektuje i klasifikace samotných norem mezinárodního práva soukromého.

Přímé normy jsou svou podstatou hmotněprávní normy, které samy přímo (tedy bez odkazu na právní řád některého jiného suverénního státu) stanovují práva a povinnosti účastníků právního vztahu s mezinárodním prvkem. Jejich přímost a bezprostřednost spočívá nejen ve stanovení hmotněprávních práv a povinností subjektů daných vztahů, ale rovněž v jejich aplikaci bez předchozího použití kolizní či jiné normy. Vzhledem k této povaze se tak součástí právních řádů dotčených států stávají na základě mezinárodní smlouvy, a to způsobem předepsaným jejich ústavními předpisy. V důsledku sjednání přímých norem tedy příslušné státy odstraní pro vymezený okruh právních vztahů rozdíly ve svých právních řádech a nahradí jejich úpravu jednotnou úpravou obsaženou v přímých normách, čímž dochází k efektivní unifikaci práva. Nicméně, jelikož hmotněprávní úprava přímých norem nahrazuje daný segment národního práva společným konceptem na mezinárodní úrovni, existence těchto norem vychází z požadavku politického konsensu a blízkosti právních kultur signatářských států. Ačkoliv tak přímé normy bezesporu představují účinný nástroj řešení problematiky rozhodného práva, v praxi jsou tyto otázky zpravidla upraveny na základě norem kolizních.

Mezi významné přímé normy upravující problematiku přeshraničního obchodu patří Úmluva OSN o

49 KUČERA, Z.: Mezinárodní právo soukromé. Brno: Doplněk, 2009, s. 22.

smlouvách o mezinárodní koupi zboží (dále jen „Vídeňská úmluva“).⁵⁰ Vídeňská úmluva poskytuje řadu pravidel uzpůsobených pro účely obchodních zvyklostí v mezinárodním obchodu. Její ustanovení se aplikují, jestliže je předmětem právního vztahu přeshraniční prodej zboží, a to za podmínky, že byla úmluva ratifikována oběma dotčenými státy, popřípadě kdy tak stanoví pravidla v rámci národní úpravy mezinárodního práva soukromého. Jak uvádí Zanobetti, není důvod pochybovat o její aplikaci pro elektronické smlouvy uzavřené na Internetu, alespoň pokud zvláštní právní úprava elektronického obchodu či smluv uzavíraných na dálku nepředepisuje něco jiného.⁵¹ Mezi aspekty dotčeného smluvního vztahu, které se budou řídit pravidly Vídeňské úmluvy patří otázka uzavření smluvního vztahu spolu s odpovídajícími právy a povinnostmi prodávajícího a kupujícího. Naopak, otázky týkající se platnosti smlouvy, právní způsobilosti smluvních stran či vlastnictví předmětu prodeje jsou z působnosti úmluvy vyňaty. Aplikace Vídeňské úmluvy je rovněž omezena povahou subjektů smluvního vztahu, neboť se její ustanovení užijí pouze pro ty vztahy, jejichž obě strany vystupují jako profesionální obchodníci, a nikoliv tedy jako spotřebitelé.

Vedle metody přímé úpravy vztahů s mezinárodním prvkem existuje metoda kolizní, která naopak vychází z představy, že dotčené právní řády jsou ve střetu, v kolizi, přičemž kolizní norma řeší, jakým způsobem má být vybrán či určen právní řád, který bude v daném případě aplikován. Kolizní normy tedy samy neobsahují hmotněprávní úpravu práv a povinností účastníků právního vztahu, nýbrž se omezují pouze na řešení kolizní otázky. Kolizní otázkou je myšleno stanovení kritérií, podle kterých bude určen právní řád některého z dotčených států, jehož normami se právní vztah řídí. Obsah práv a povinností účastníků smluvního vztahu je tak určen až nepřímo na základě hmotněprávních norem států, na jehož použití odkazují pravidla kolizní normy. Kritéria, na jejichž základě je rozhodné právo v daném případě stanoveno (tzv. hraniční určovatele), se liší v závislosti na okolnostech a charakteru právního vztahu.

Vzhledem k možnosti autoritativní jednostranné úpravy konfliktů právních řádů v rámci vnitrostátního právního systému představují kolizní normy základ národní úpravy otázek rozhodného práva v rámci mezinárodního práva soukromého. V ČR je takovým předpisem *zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním* (dále jen „ZPMS“).⁵² Vedle vnitrostátních kolizních norem se ovšem za účelem unifikace objevují rovněž i kolizní normy na mezinárodní úrovni. V souvislosti s právní úpravou rozhodného práva pro smluvní vztahy je třeba zmínit zejména *Haagskou úmluvu o mezinárodní koupi zboží*,⁵³ v rámci EU potom *Úmluvu o právu rozhodném pro smluvní závazkové*

50 Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží ze dne 11. dubna 1980. ČR přistoupila k Vídeňské úmluvě dne 1. dubna 1988, č. 160/1991 Sb.

51 ZANOBETTI, A.: Contract Law in International Electronic Commerce, *International Business Law Journal*, 2000, č. 5, s. 542.

52 Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním ze dne 4. prosince 1963.

53 Haagská úmluva o mezinárodní koupi zboží ze dne 15. června 1955, účinná od 1. září 1964, v ČR účinná od

vztahy z roku 1980,⁵⁴ jenž byla zakrátko transformována do *nařízení o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)*.⁵⁵ Ve vztahu k ZMPS mají mezinárodní smlouvy a právní předpisy Evropské unie aplikační přednost. Ústava ČR v čl. 10 stanoví, že „*vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal parlament souhlas a jimiž je ČR vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.*“⁵⁶ V kontextu systému norem mezinárodního práva soukromého potom na přednostní aplikaci mezinárodních smluv odkazuje § 2 ZMPS. Aplikační přednost nařízení Evropské unie, resp. přímá účinnost těchto instrumentů v rámci právních řádů členských zemí je dána ustanovením čl. 288 *Smlouvy o fungování Evropské unie*.⁵⁷

Jak uvádí Kučera, vedle norem přímých a kolizních lze rozlišovat v praxi méně obvyklé „věcné normy mezinárodního práva soukromého,“ které ve formě vnitrostátních předpisů představují hmotněprávní úpravu určitých soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem, k jejichž aplikaci dochází ale pouze tehdy, stanoví-li tak kolizní norma.⁵⁸

Zvláštní postavení v rámci mezinárodního práva soukromého mají normy mezinárodního práva procesního, které upravují postup soudů a dalších orgánů a účastníků, jakož i vztahů mezi nimi vznikajících v soukromoprávních řízeních, v nichž se vyskytuje mezinárodní prvek. Právě ty jsou pro účely této práce klíčové, neboť řeší otázku pravomoci soudů v řízení s mezinárodním prvkem. Normy mezinárodního práva procesního mají podobný charakter jako normy kolizní. Nicméně, jelikož v řízení o soukromoprávních věcech s mezinárodním prvkem se zásadně postupuje podle tuzemských procesních předpisů (*lex fori*), nelze mluvit o jejich konfliktní povaze, neboť nejsou projevem kolizní metody úpravy ani neupravují střety mezi pravomocemi různých států, protože z podstaty zásady suverénního výkonu státní pravomoci nemohou přikazovat věci do pravomoci orgánů cizích států. Dle Kučery lze o řešení střetu mezi pravomocemi mluvit v případě mezinárodních smluv, kterými mohou smluvní státy ve svých vzájemných vztazích vytvářet normy stanovující kritéria, na jejichž základě je v dané věci určena pravomoc orgánů smluvního státu, podobně jako dvoustranné kolizní normy určují rozhodné právo podle hraničních určovateli.⁵⁹ Jak ovšem dodává, ani zde ale není správné mluvit o kolizních normách, neboť „*tento název je třeba vyhradit pro normy, které provádějí výběr práva.*“⁶⁰

1. ledna 1988.

54 Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy z roku 1980, účinná od 1. dubna 1991, v ČR účinná od 1. 7. 2006.

55 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I.), účinné od 17. prosince 2009.

56 Zákon č. 1/1993, Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992, účinný od 1. ledna 1993.

57 C 83/47 Smlouva o fungování Evropské unie, ve znění Lisabonské smlouvy ze dne 3. listopadu 2009, účinné od 1. prosince 2009.

58 KUČERA, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*. Brno: Doplněk, 2009, s. 28.

59 *Ibid*, s. 29.

60 *Ibid*.

Národní úprava mezinárodního práva procesního je v ČR obsažena v ZMPS. Významným unifikačním předpisem je potom *nařízení Rady o příslušnosti a uznávání výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech* (dále jen „*Nařízení*“).⁶¹ Nařízení s účinností od 1. března 2002 mezi členskými státy EU nahradilo původní *Úmluvu o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech*,⁶² která byla v oblasti jurisdikce stěžejním právním předpisem již od 1. února 1973. Aplikace výše zmíněných předpisů se zaměřením na přeshraniční obchodní transakce na Internetu je rozvedena dále v kapitole 2.2 *Základy právní úpravy mezinárodní soudní pravomoci v EU a jurisdikční ochrana spotřebitele*.

Vedle výše popsaných druhů norem mezinárodního práva soukromého (a procesního) nelze opomenout normy vytvářené mezinárodními organizacemi. Jedná se zejména o *Zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT (Unidroit Principles of International Commercial Contracts)* či v oblasti elektronického obchodu *Vzorový zákon o elektronickém obchodě UNCITRAL (UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce)*. Těmto instrumentům ovšem z jejich podstaty chybí znak všeobecné závaznosti, resp. statut právních norem jako takových. Při sjednávání smlouvy tak na ně nelze odkázat ve smyslu smluvního ustanovení o volbě práva, jak umožňuje např. čl. 1 odst. 1 Nařízení Řím I. Funkci rozhodného práva ovšem mohou plnit v případě, je-li za účelem řešení sporů ze smlouvy mezi stranami uzavřena rozhodčí smlouva (či je přímo inkorporována do hlavní dotčené smlouvy pomocí rozhodčí doložky) a pravidla příslušného rozhodčího orgánu takovou možnost připouštějí.⁶³

Vzhledem k tomu, že kolizní normy určující rozhodné právo stejně tak jako normy upravující mezinárodní pravomoc soudů v zásadě fungují na principu spojení posuzovaného právního vztahu s územím jednoho z dotčených států, jurisdikce státu je i v těchto případech nadále územně determinována, resp. s územním prvkem věcně nebo kauzálně spojena. Územní závislost práva a jurisdikce tak již tradičně představuje jeden ze základních axiomů mezinárodního práva.⁶⁴ Nicméně, výše popsaný specifický charakter Internetu vyvolává otázky aplikace těchto územně založených norem v kontextu supraterritoriálního kyberprostoru, popř. otázku regulace kyberprostoru jako takovou.

Jak poukazuje Schultz, Internet byl vzhledem k svému supraterritoriálnímu a decentralizovanému

61 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 20. prosince 2000.

62 Úmluva o příslušnosti soudů a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních ze dne 27. září 1968.

63 Např. článek 59 Rozhodčích pravidel Arbitrážního centra WIPO.

64 SACHDEVA, A.: International Jurisdiction in Cyberspace: a Comparative Perspective, *Computer and Telecommunication Review*, 2007, č. 13, s. 251.

charakteru původně považován za svobodné prostředí bez možnosti autoritativní regulace.⁶⁵ Odkazuje přitom na slavnou *Deklaraci nezávislosti Kyberprostoru*, jež vyjadřuje tradiční mýtus svobodného a svrchovaného kyberprostoru: „*Vlády industriálního světa,... tam, kde se shromažďujeme, nemáte žádnou suverenitu... Prohlašuji globální sociální prostor, který budujeme, za nezávislý na krutovládě, do které nás chcete uvrhnout... Kyberprostor neleží v rámci vašich hranic...*“⁶⁶ S koncepcí nezávislého kyberprostoru ovšem nelze souhlasit, neboť skutečnost, že kyberprostor nemá v reálném světě svou fyzickou reprezentaci, ještě neznamená, že by virtuální sociální interakce neměla své konsekvence v reálném světě, a že by proto neměla být předmětem právní regulace.⁶⁷ Koncept kyberprostoru vyděleného z geografické sféry fyzického světa stejně tak nebrání tomu, aby mohl být regulován tradičními právními prostředky státní moci v rámci skutečného světa. Jak argumentuje Schultz, charakter kyberprostoru je závislý na technologii, a tato technologie může být uzpůsobena k ochraně hodnot svobody a nezávislosti stejně tak jako k výkonu kontroly a práva.⁶⁸ Případy státní regulace Internetu v Číně prostřednictvím filtrování dat centrálními servery, které spojují zemi se zbytkem světa,⁶⁹ jsou jako jedny z mnoha dokladem toho, že Internet může být místem státní kontroly a regulace, stejně tak jako bývalo místem svobody a nezávislosti.

Problém regulace Internetu ovšem spočívá zejména v tom, že mechanismy ukládání povinností a práva existují pouze v reálném světě bez odpovídajícího konceptu v kyberprostoru.⁷⁰ David Post tak tvrdí, že suprateritoriální a decentralizovaný charakter Internetu narušuje tradiční význam územní koncepce státní moci, přičemž absence fyzických hranic v kyberprostoru znemožňuje efektivní aplikaci národního práva, stejně tak jako výkon státní jurisdikce.⁷¹ Autoři jako Post či Johnson tedy argumentují, že Internet jakožto delokalizovaný prostor nemůže být regulován na základě norem uložených svrchovanými státy, jejichž suverenita a výkon státní moci jsou limitovány územním faktorem, nýbrž že by měl představovat samostatný, svébytný a globální systém „*kybernetického*

65 SCHULTZ, T.: Carving-up the Internet: Jurisdiction, Legal Orders, and the Private/public International Law Interface, *European Journal of International Law*, 2008, č. 4, str. 803.

66 BARLOW, J. P.: A Declaration of the Independence of Cyberspace, 1996. Dostupné on-line na adrese <https://projects.eff.org/~barlow/Declaration-Final.html> [naposledy navštíveno 18. 3. 2012].

67 ZEKOS, G.: State Cyberspace Jurisdiction and Personal Cyberspace Jurisdiction, *International Journal of Law & International Technology*, 2006, č. 5, s. 6.

68 SCHULTZ, T.: Carving-up the Internet: Jurisdiction, Legal Orders, and the Private/public International Law Interface, *European Journal of International Law*, 2008, č. 4, str. 803.

69 Out-law.com: New Chinese internet regulations come into force, 2012. Dostupné on-line na adrese <http://www.out-law.com/en/articles/2012/march/new-chinese-internet-regulations-come-into-force/> [naposledy navštíveno 6. 4. 2012].

70 SACHDEVA, A.: International Jurisdiction in Cyberspace: a Comparative Perspective, *Computer and Telecommunication Review*, 2007, č. 13, s. 245.

71 POST, D.: Anarchy, State and the Internet: An Essay on Law-Making in Cyberspace, 1995. Dostupné on-line na adrese www.wm.edu [naposledy navštíveno 12. 3. 2012].

práva“.⁷² Toto dnes již spíše vizionářské pojetí je však jinými autory striktně odmítáno.⁷³ Jak argumentuje Allesandra Zanobetti: „Uživatelé technických prostředků výměny dat nejsou virtuální, nýbrž skuteční lidé, přičemž fyzické místo jejich připojení, které podléhá právní regulaci, je možné lokalizovat, jakkoliv to někdy může být obtížné.“⁷⁴ Schultz v této souvislosti trefně poukazuje na faktickou fragmentaci Internetu mezi jurisdikce jednotlivých suverénních států a přetrvávající mýtus globálního charakteru kyberprostoru: „Iluze světa bez hranic zůstává silně zakořeněna v naší společné představivosti. Ovšem realita ukazuje, že Internet je fragmentován do vzájemně oddělených právních sfér.“⁷⁵ Ačkoliv tedy hovoříme o suprateritoriálním charakteru Internetu, je tomu tak jen v čistě technické, resp. původní ideové rovině, neboť ve skutečnosti je kyberprostor, obrazně řečeno, rozdělen na regulované segmenty odpovídající dosahu státní moci jednotlivých států. O to více se v případě právních vztahů vznikajících na Internetu dostává do popředí význam norem mezinárodního práva soukromého (a procesního), které řeší otázky rozhodného práva a mezinárodní soudní pravomoci.⁷⁶

V této souvislosti se objevují názory, že současná úprava založená na teritoriálním pojetí státní jurisdikce je v kontextu právních vztahů vznikajících na Internetu nepoužitelná, a je tak třeba vypracovat normy zcela nové, jež by reflektovaly nové problematické momenty vznikající v důsledku specifického charakteru Internetu.⁷⁷ Na druhé straně názorového spektra naopak zaznívají tvrzení, že neexistují žádné podstatné důvody, které by bránily bez dalšího aplikovat normy v současné podobě.⁷⁸ Nedávná praxe ukazuje, že tradiční právní úprava mezinárodního práva soukromého (a procesního) je díky svému univerzálnímu charakteru v zásadě aplikovatelná i v případech právních vztahů vznikajících na Internetu. Vzápětí je však nutné dodat, že většina akademiků se i přesto shoduje s Davidem Postem v názoru, že je třeba současnou právní úpravu alespoň vhodně přizpůsobit okolnostem, které v souvislosti se vznikem Internetu vyvstaly.⁷⁹ Trend adaptace některých tradičních principů, na nichž stojí současné normy upravující otázky rozhodného práva a jurisdikce,

72 JOHNSON, D.; POST, D.: Law and Borders – The Rise of Law in Cyberspace, Stanford Law Review, 1996, č. 48, s. 1367.

73 PERRITT, H.: Jurisdiction and the internet: Basic Anglo/American Perspectives Projects in the Coming 2000's, dostupné on-line na adrese www.ilpf.org [naposledy navštíveno 18. 3. 2012].

74 ZANOBETTI, A.: Contract Law in International Electronic Commerce, International Business Law Journal, 2000, č. 5, s. 536.

75 SCHULTZ, T.: Carving-up the Internet: Jurisdiction, Legal Orders, and the Private/public International Law Interface, European Journal of International Law, 2008, č. 4, str. 803.

76 FAWCETT, J.; CARRUTHERS, J.: Private International Law. New York: Oxford University Press, 2008, s. 7.

77 JOHNSON, D.; POST, D.: And how shall the net be governed? A meditation on the relative virtues of decentralized, Emergent Law“, dostupné on-line na adrese www.cli.org [naposledy navštíveno 19. 3. 2012].

78 PERRITT, H.: Jurisdiction and the internet: Basic Anglo/American Perspectives Projects in the Coming 2000's, dostupné on-line na adrese www.ilpf.org [naposledy navštíveno 18. 3. 2012].

79 JOHNSON, D.; POST, D.: Law and Borders – The Rise of Law in Cyberspace, Stanford Law Review, 1996, č. 48, s. 1381.

přítom dokládá nedávný vývoj konceptu směřování obchodní aktivity v kontextu mezinárodních obchodních transakcí na Internetu. Právě jím se tak zabývá následující část této práce.

2. ELEKTRONICKÉ OBCHODOVÁNÍ NA INTERNETU A PRÁVNÍ ÚPRAVA MEZINÁRODNÍ SOUDNÍ PRAVOMOCI V EU

2.1 INTERNET A ELEKTRONICKÉ OBCHODOVÁNÍ

Specifický charakter Internetu a pokročilé komunikační techniky virtuální interakce měly přirozeně dopad i na komerční sféru. Virtuální činnost v dematerializovaném kyberprostoru bezesporu přináší v oblasti výrobních a provozních nákladů značné ekonomické výhody oproti ekvivalentní podnikatelské aktivitě v reálném světě.⁸⁰ Suprateritoriální povaha kyberprostoru navíc umožňuje virtuální komunikaci mezi teoreticky neomezeným počtem subjektů a tím i globální nabídku zboží a služeb, kde výši nákladů neovlivňuje fyzická vzdálenost smluvních stran. Aplikace založené na interaktivních technologiích platformy World Wide Webu, jako je obsah dynamicky generovaný v návaznosti na odezvu uživatele, totiž rozvinuly možnosti stávajících komunikačních technik a daly za vznik jak novým metodám kontraktace, tak i virtuální formě smluvního plnění.⁸¹ Díky neutrální povaze digitální informace a technologii hypertextu byly vyvinuty nové marketingové strategie založené na informačním kontextu a individuálních preferencích svých recipientů.⁸² Ve světle výše popsaných důsledků technologického vývoje elektronické kontraktace prostřednictvím Internetu tak dnes již tradičně hovoříme o specifickém odvětví *elektronického obchodu*, neboli *e-commerce*.

Pojem „e-commerce“ (z anglického „*electronic commerce*“, též *elektronický obchod*) v obecné rovině označuje činnosti související s využitím elektronických médií a počítačových sítí pro účely obchodování, přičemž pokrývá celé spektrum aktivit – od sjednávání a uskutečňování prodeje přes on-line plnění a platby až po elektronický marketing a poskytování obchodních informací.⁸³ Legální definice termínu e-commerce nicméně v rámci práva EU ani českého práva neexistuje, neboť klíčová směrnice 2000/31/ES (tzv. směrnice o elektronickém obchodu)⁸⁴ namísto toho operuje s pojmem „*služby informační společnosti*“ (*information society services*),⁸⁵ který převzal i zákon č. 480/2004 Sb.,

80 BAINBRIDGE, D.: Introduction to Information Technology Law. Harlow: Pearson Education, 2008, s. 374.

81 Ibid.

82 Jedná se zejména o fenomén tzv. kontextuálního obsahu a reklamy. Více viz. ELLSWORTH, J.: Marketing on the Internet. Chichester: Wiley, 1997.

83 LAUDON, K.: E-Commerce 2010. Harlow: Pearson Education, 2009, s. 12.

84 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu.

85 Dle čl. 2 písm. a) směrnice o elektronickém obchodu je termín "služby informační společnosti" definován s odkazem na čl. 1 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/34/ES o postupu při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů a předpisů pro služby informační společnosti, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/48/ES ze dne 20. července 1998, jako „služby poskytované elektronickými prostředky na individuální žádost uživatele podanou elektronickými prostředky, poskytované zpravidla za úplatu. Služba je přitom poskytnuta elektronickými prostředky, pokud je odeslána prostřednictvím sítě elektronických komunikací a vyzvednuta uživatelem z elektronického zařízení pro ukládání dat“. Shodně též §2 písm a) zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti.

o některých službách informační společnosti,⁸⁶ implementující směrnici o elektronickém obchodu do právního řádu České republiky. Lze ovšem vycházet ze sdělení Evropské komise *Evropská iniciativa k elektronickému obchodu*,⁸⁷ jenž jako podkladový materiál k připravované směrnici o elektronickém obchodu s termínem e-commerce původně pracoval. Pojem „elektronický obchod“ definuje jako podnikatelskou činnost založenou na elektronických procesech a přenosu dat, jenž zahrnuje mnoho rozličných aktivit jako elektronický prodej zboží a služeb, on-line doručování digitálního obsahu, elektronické investování a obchod s akciemi, elektronické náložní listy, obchodní aukce, on-line informační zdroje, obstarávání věcí veřejného zájmu či přímý marketing.⁸⁸

Vzhledem k tomu, že vymezení elektronického obchodu je velmi obecné a široké, pro účely této práce je jeho význam účelově konkretizován a redukován na elektronické obchodní aktivity spočívající v prodeji zboží a poskytování služeb koncovým spotřebitelům⁸⁹ prostřednictvím webových aplikací. Lze přitom rozlišovat mezi elektronickým obchodem přímým, kdy k uzavření smlouvy i samotnému plnění dochází na základě elektronického přenosu dat, a nepřímým, kdy je smlouva uzavřena sice elektronicky, nicméně k jejímu plnění dochází tradičními prostředky mimo kyberprostor.⁹⁰

Vzhledem k specifickému charakteru Internetu a tím i novým elektronickým obchodním technikám tak e-commerce z hlediska právní vědy a praxe představuje „relativně samostatný fenomén, který zahrnuje velké množství problematických momentů.“⁹¹ Jedním z nich je přitom právě výše diskutovaná otázka mezinárodní jurisdikce. V rámci práva EU se potom jedná zejména o případy smluvních vztahů mezi obchodníky a spotřebiteli, kde – jak bude dále přiblíženo – založení jurisdikce nad zahraničním subjektem podléhá splnění požadavku směřování obchodní aktivity do státu bydliště spotřebitele.

86 Zákon č. 480/2004 Sb. ze dne 29. července 2004 o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů.

87 Sdělení komise ze dne 18. dubna 1997: Evropská iniciativa k elektronickému obchodu (A European Initiative on Electronic Commerce) COM(97) 157.

88 Ibid, Kapitola 1: Revoluce elektronického obchodu, str. 2, odst. 5.

89 Pojem spotřebitel definuje čl. 2 písm. e) směrnice 2000/31/ES, o elektronickém obchodu, jako „fyzickou osobu, která jedná za účelem nespádajícím do její profesní či obchodní činnosti.“ Shodně též §2 písm a) zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti.

90 Sdělení komise ze dne 18. dubna 1997: Evropská iniciativa k elektronickému obchodu (A European Initiative on Electronic Commerce) COM(97) 157, Kapitola 1: Revoluce elektronického obchodu, str. 3, odst. 7.

91 POLČÁK, R.: K některým právním otázkám e-kontraktace. Dostupné on-line na adrese http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/ap_21/pd_4/txtexpresion_rozsudku/art_3799/detail.aspx [naposledy navštíveno 19. 2. 2012].

2.2 ZÁKLADY PRÁVNÍ ÚPRAVY MEZINÁRODNÍ SOUDNÍ PRÁVOMOCI V EU A JURISDIKČNÍ OCHRANA SPOTŘEBITELE

V rámci Evropské unie jsou pravidla stanovující mezinárodní pravomoc soudů členských států v civilních sporech upraveny v Nařízení, jehož působnost je na základě čl. 4 omezena pouze na žalované subjekty, jejichž bydliště se nachází na území některého členského státu. V opačném případě se s výhradou čl. 22 a 23⁹² příslušnost soudů každého členského státu určuje podle jeho vlastních právních předpisů. Jak již bylo výše uvedeno, v ČR je tímto předpisem ZMPS. Spadá-li ovšem otázka určení jurisdikce do působnosti Nařízení, má jeho aplikace před ZMPS přednost.⁹³ Vzhledem k předmětu této práce bude pozornost nicméně věnována pouze relevantním ustanovení Nařízení.

Základní obecné pravidlo příslušnosti soudů členských států stanovuje čl. 2 Nařízení, podle kterého *„mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“* Naopak u soudu jiného členského státu mohou být žalovány pouze na základě tzv. zvláštní příslušnosti dle pravidel stanovených v kapitole II, oddíle 2 až 7 Nařízení.⁹⁴ Základním kritériem tedy není státní příslušnost, ale bydliště žalovaného. V případě fyzických osob náleží posouzení místa bydliště příslušnému soudu členského státu.⁹⁵ Jak deklaroval Nejvyšší soud České republiky, bydlištěm je místo, kde se osoba *„skutečně a trvale zdržuje,“* přičemž se nemusí jednat o místo trvalého pobytu, ačkoliv se tyto pojmy zpravidla překrývají.⁹⁶ V případě *„společností nebo jiných právnických osob nebo sdružení fyzických nebo právnických osob se bydlištěm rozumí místo, kde má tato osoba své sídlo nebo ústředí či hlavní provozovnu.“*⁹⁷

Vedle toho Nařízení upravuje případy tzv. zvláštní příslušnosti, přičemž aplikace těchto ustanovení má při splnění požadovaných podmínek přednost před určením příslušnosti na základě obecného pravidla dle čl. 2 a 3 Nařízení. V případě smluvních závazkových vztahů je dle čl. 5 odst. 1 písm. a) Nařízení příslušný *„soud místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn.“* V rámci sporů vzniklých ze smluvních závazkových vztahů potom specifický případ zvláštní soudní příslušnosti představují smluvní vztahy se spotřebiteli, kterým jakožto slabší smluvní straně ust. čl. 16 Nařízení nadstandardně poskytuje právo žalovat, resp. být žalován ve státě svého bydliště. Ačkoliv Nařízení umožňuje, aby si smluvní strany samy ještě před vznikem sporu určily příslušný soud na základě tzv. prorogační dohody,⁹⁸ v rámci smluvních vztahů se spotřebiteli je taková dohoda neúčinná.⁹⁹ Aplikace

92 Jedná se o specifické případy zvláštní příslušnosti dle čl. 22 a případy uzavření prorogační doložky ve smyslu čl. 23 Nařízení.

93 Více viz. PAUKNEROVÁ M., Evropské mezinárodní právo soukromé. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 67.

94 Čl. 3 Nařízení.

95 Čl. 59 Nařízení.

96 Rozsudek ze dne 3. dubna 2002, sp. zn. 30 Cdo 444/2002.

97 Čl. 60 odst. 1 Nařízení.

98 Čl. 23 Nařízení. Dohoda o příslušnosti musí být uzavřena a) písemně nebo ústně s písemným potvrzením,

ochranných jurisdikčních pravidel dle čl. 16 je přitom podmíněna splněním předpokladů stanovených v čl. 15 Nařízení. Jak bude dále přiblíženo, jedním z nich je i diskutovaný požadavek směřování obchodní aktivity do místa bydliště spotřebitele.

2.3 PŘEDPOKLADY JURISDIKČNÍ OCHRANY SPOTŘEBITELE A KONCEPT SMĚŘOVÁNÍ OBCHODNÍ AKTIVITY

Právo spotřebitele žalovat cizozemského prodejce nebo poskytovatele služeb v souvislosti s porušením závazků vyplývajících z jejich smluvního vztahu bylo ve své původní podobě v unijním, resp. komunitárním právu zakotveno již od 1. února 1973, kdy nabyla účinnosti Úmluva o příslušnosti soudů a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních. Čl. 14 Úmluvy stanovil, že spotřebitel je oprávněn podat žalobu proti smluvnímu partnerovi buď u soudů členského státu, na jehož území má tento smluvní partner bydliště, nebo u soudu místa, kde má bydliště spotřebitel, přičemž smluvní partner může podat žalobu proti spotřebiteli pouze u soudů členského státu, na jehož území má spotřebitel bydliště.¹⁰⁰ Aplikační rámec čl. 14 byl přitom striktně vázán na splnění podmínek stanovených v čl. 13 Úmluvy. Vedle požadavku, že se účel smlouvy netýká profesionální nebo podnikatelské činnosti spotřebitele (jinými slovy jedná se o „spotřebitelskou smlouvu“), stanovil čl. 13 dále podmínku (s výjimkou případů taxativně vymezených smluvních typů, kdy k aplikaci ochranných pravidel dochází bez dalšího)¹⁰¹ vyžadující, aby k uzavření spotřebitelské smlouvy spočívající v prodeji zboží či služeb došlo na základě jednání spotřebitele učiněného ve státě jeho bydliště, přičemž uzavření předcházelo zvláštní obchodní sdělení adresované spotřebiteli, nebo reklama.¹⁰²

b) ve formě, která odpovídá zvyklostem zavedeným mezi těmito stranami, nebo c) v mezinárodním obchodě ve formě, která odpovídá obchodním zvyklostem, které strany znaly nebo musely znát, a které strany smluv tohoto druhu v daném odvětví obchodu obecně znají a pravidelně se jimi řídí.

99 Na základě čl. 17 Nařízení je možné se od ochranného ustanovení čl. 16 možné odchýlit pouze se souhlasem spotřebitele po vzniku sporu.

100 Článek 14 Úmluvy zní: „A consumer may bring proceedings against the other party to a contract either in the courts of the Contracting State in which that party is domiciled or in the courts of the Contracting State in which he is himself domiciled. Proceedings may be brought against a consumer by the other party to the contract only in the courts of the Contracting State in which the consumer is domiciled. These provisions shall not affect the right to bring a counter-claim in the court in which, in accordance with this Section, the original claim is pending.”

101 Jedná se o smlouvu o prodeji zboží, kdy plnění spotřebitele spočívá ve splátkách (čl. 13 bod 1 Úmluvy), nebo o úvěrovou smlouvu, jež byla uzavřena za účelem financování nákupu tohoto zboží (čl. 13 bod 2 Úmluvy).

102 Relevantní část čl. 13 Úmluvy zní: „*In proceedings concerning a contract concluded by a person for a purpose which can be regarded as being outside his trade or profession, hereinafter called 'the consumer', jurisdiction shall be determined by this Section, without prejudice to the provisions of Articles 4 and 5(5), if it is: 1. A contract for the sale of goods on instalment credit terms; or 2. a contract for a loan repayable by instalments, or for any other form of credit, made to finance the sale of goods; or 3. any other contract for the supply of goods or a contract for the supply of services, and (a) in the State of the consumer's domicile*

Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „SDEU“) přitom svým restriktivním výkladem čl. 13 omezil rozsah užití ochranných jurisdikčních pravidel, a to zejména s důrazem na potřebu dostatečného spojení mezi okolnostmi uzavření smlouvy a místem bydliště spotřebitele.¹⁰³ Tímto spojujícím faktorem je přitom aktivita zahraničního subjektu spočívající v adresování reklamy či jiného zvláštního sdělení spotřebiteli v místě fóra. Lze tak říci, že se v podstatě jedná o velmi úzce pojatý koncept směřování obchodní aktivity. Jak uvádí Alessandra Zanobetti, aby spotřebitel mohl využít svého práva domácího soudu, musí reklama nebo jiné zvláštní obchodní sdělení být záměrně cíleny na konkrétního spotřebitele, nebo alespoň na jeho jurisdikci.¹⁰⁴ Pokud si tak například Čech koupí české noviny obsahující objednávkový kupon nebo slevový voucher německého obchodníka, předpoklady čl. 13 jsou bezpochyby naplněny. Naproti tomu ochranných ustanovení odd. 4 Úmluvy by český spotřebitel využít nemohl, jestliže by se jednalo o francouzské noviny prodávané v ČR, neboť reklama nebyla cílena na české spotřebitele. Výjimkou by však byl případ, kdy by se nejednalo o zvláštní vydání určené pro český trh.¹⁰⁵ Denis Rice v této souvislosti správně poznamenává, že klíčovou jurisdikční otázkou je předvídatelnost teritoriálního dosahu reklamy a obchodních sdělení.¹⁰⁶ V případech, kdy jsou za účelem oslovení spotřebitelů v jiné jurisdikci využívány tradiční média jako katalogy, pošta, letáky, noviny, televize nebo rádio, může být cílová jurisdikce s určitostí identifikována, a obchodník si tak může být plně vědom důsledků, které svým rozhodnutím uzavřít smlouvu se spotřebitelem v zahraničí dobrovolně podstupuje.

Situace je ovšem zcela odlišná v případě elektronické reklamy prostřednictvím World Wide Webu, kdy vzhledem k suprateritoriálnímu charakteru kyberprostoru je předvídatelnost územního dosahu reklamy či obchodních sdělení prakticky nulová. Podobný problém představuje i faktor vůle obchodníka vstoupit do smluvního vztahu se spotřebitelem nacházejícím se v dané jurisdikci, probíhá-li akt kontraktace prostřednictvím automatizovaných systémů objednávek.¹⁰⁷ Hlavní potíží nicméně spočívá v samotné možnosti elektronické kontraktace pomocí dynamicky generovaných webových stránek. Vzhledem k interaktivnímu charakteru webových aplikací totiž podstata webových stránek z funkčního hlediska odpovídá spíše specifické formě obchodní činnosti, než pouhé reklamě či jakkoliv široce pojatému marketingu. Vzhledem k přímému přístupu k těmto aplikacím

the conclusion of the contract was preceded by a specific invitation addressed to him or by advertising; and (b) the consumer took in that State the steps necessary for the conclusion of the contract.“

103 C-96/00 R Gabriel v Schlanck & Schick GmbH [2002] ECR I-6367.

104 ZANOBETTI, A.: Contract Law in International Electronic Commerce, *International Business Law Journal*, 2000, č. 5, s. 545.

105 Srov. SAUVEPLANNE, J. G.: Consumer protection in Private International Law, *Netherlands International Law Review*, 1985, č. 2, s. 100.

106 RICE, D.: Jurisdiction in Cyberspace: Which Law and Forum Apply to Securities Transactions on the Internet?, *University of Pennsylvania Journal of International Economic Law*, 2001, č. 3, p. 585.

107 Srov. GILLIES, L.: Addressing the "cyberspace fallacy": targeting the jurisdiction of an electronic consumer contract, *International Journal of Law & Technology*, 2008, č. 3, s. 245.

prostřednictvím URL, vyhledávacím robotům nebo agregátům produktů a služeb provozovaných třetími stranami totiž může k uzavření smlouvy dojít bez jakéhokoliv předchozího přímého kontaktu mezi obchodníkem a spotřebitelem, který by vykazoval znaky reklamy nebo obchodního sdělení adresovaného spotřebiteli. V takovém případě by tak potom byla aplikace ochranných jurisdikčních pravidel v rozporu s jejich účelem buď zcela vyloučena, anebo naopak v rozporu s principem předvídatelnosti aplikována příliš extenzivně na případy všech webových stránek, které jsou v místě bydliště spotřebitele přístupné.

Jak již bylo výše uvedeno, k 1. březnu 2002 byla Úmluva nahrazena *Nařízením Rady o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech*. Ačkoliv Nařízení víceméně doslovně přejalo podstatnou část materie Úmluvy, dikce ust. čl. 13 Úmluvy (nyní obsažena v čl. 15 Nařízení) byla pozměněna s ohledem na výše uvedené jurisdikční komplikace způsobené technologickým vývojem v oblasti elektronické komunikace. Čl. 15 Nařízení tak v odst. 1 vypustil požadavek zvláštní nabídky určené spotřebiteli nebo reklamy předcházející uzavření smlouvy, a nahradil jej širší obecnou podmínkou vyžadující, že se profesionální nebo podnikatelská činnost obchodníka na daný členský stát zaměřuje, přičemž předmět uzavřené smlouvy spadá do rozsahu těchto činností.¹⁰⁸ Faktorem spojující jurisdikci spotřebitele a smlouvu uzavřenou se zahraničním subjektem se tak namísto adresné obchodní nabídky či reklamy stalo směřování podnikatelské činnosti (jež však může i nadále spočívat pouze v reklamní aktivitě) na spotřebitele v rámci určitého členského státu.

Zavedení konceptu směřování obchodní aktivity (nebo také „targeting“) tak potenciálně rozšiřuje aplikační rámec jurisdikční ochrany spotřebitele v rámci kyberprostoru. Z tohoto důvodu je klíčové stanovení minimální míry aktivity dosahující požadovaného teritoriálního zaměření, stejně tak jako identifikace relevantních faktorů, na jejichž základě je tato míra určována. Vzhledem k tomu, že základní východiska konceptu směřování obchodní aktivity mají ve vztahu k elektronickému obchodu svůj původ v judikatuře USA, je pro účely pochopení širšího kontextu a specifického pojetí konceptu v rámci práva EU potřeba tato východiska reflektovat. Následující část tak mapuje problematiku konceptu směřování v USA.

108 Čl. 15 odst. 1 zní: „Ve věcech týkajících se smlouvy uzavřené spotřebitelem pro účel, který se netýká jeho profesionální nebo podnikatelské činnosti, se příslušnost určuje podle tohoto oddílu, aniž jsou dotčeny články 4 a čl. 5 bod 5), a) jedná-li se o koupi movitých věcí na splátky; b) jedná-li se o půjčku návratnou ve splátkách nebo o jiný úvěrový obchod určený k financování koupě takových movitých věcí nebo c) ve všech ostatních případech, kdy byla smlouva uzavřena s osobou, která provozuje profesionální nebo podnikatelské činnosti v členském státě, na jehož území má spotřebitel bydliště, nebo pokud se jakýmkoli způsobem taková činnost na tento členský stát nebo na několik členských států včetně tohoto členského státu zaměřuje, a smlouva spadá do rozsahu těchto činností.“

3. KONCEPT SMĚŘOVÁNÍ OBCHODNÍ AKTIVITY V USA

3.1 VZNIK A ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA KONCEPTU SMĚŘOVÁNÍ OBCHODNÍ AKTIVITY

Koncept směřování je v právu USA úzce spjat s „*principem minimálního kontaktu*“. Nejvyšší soud Spojených států (dále jen „*Nejvyšší soud*“) původně v případě *Pennoyer v. Neff* z roku 1877 konstatoval, že ústavní požadavek řádného procesu, tzv. „*Due Process Clause*“ striktně limituje federální státy ve výkonu suverenity a jurisdikce, a to pouze nad osobami a majetkem fyzicky se nacházející na území daného státu, přičemž v souladu se zásadou rovnosti států zdůraznil, že „*žádný stát nesmí přímo vykonávat svou jurisdikci a působit na osoby nacházející se mimo jeho území.*“¹⁰⁹ Nicméně, v reakci na technologický a společenský vývoj bylo toto pojetí ústavní limitace státní jurisdikce Nejvyšším soudem přehodnoceno v případě *International Shoe v. Washington*, kde bylo připuštěno, že za určitých okolností může k založení zvláštní osobní jurisdikce nad subjektem jiného státu postačovat pouze jeho „*virtuální přítomnost*“ spočívající v minimálním kontaktu s územím státu fóra nebo jeho subjekty.¹¹⁰ Klíčovými aspekty konceptu minimálního kontaktu jsou přitom povaha a podstata kontaktu, a s ohledem na již tradiční požadavek materiální spravedlnosti a fair play potom jejich vztah k žalovanému nároku.¹¹¹ Za účelem ochrany práv zahraničních subjektů byl následně test minimálního kontaktu v případě *World-Wide Volkswagen Corp v. Woodson*¹¹² rozšířen o požadavek *předvídatelnosti*, kdy stát může vykonávat svou jurisdikci pouze v případě, že zahraniční subjekt „*úmyslně využil*“ příležitosti podnikání v místě fóra.¹¹³

Princip minimálního kontaktu byl americkými soudy následně adaptován za účelem reflexe důsledků technologického rozvoje v oblasti elektronického obchodu na Internetu, zejména potom specifického charakteru kyberprostoru.¹¹⁴ Jak jako jeden z prvních ukázal případ *Inset Systems, Inc. v. Instructions Set, Inc.*,¹¹⁵ problematický moment spočívá zejména ve výše diskutovaném požadavku „*úmyslného využití příležitosti podnikání v místě fóra*“ na straně jedné, a globálním charakteru Internetu a univerzální přístupnosti webových stránek na straně druhé. Ačkoliv soud pro založení jurisdikce stanovil kritérium „*úmyslného směřování*“ reklamní (resp. obchodní) aktivity prostřednictvím webové stránky, nakonec svou jurisdikci založil pouze na faktu prosté

109 *Pennoyer v. Neff* 95 U.S. 714 (1877) (překlad autor).

110 *International Shoe v. Washington* 326 U.S. 310 (1945). V případě byl angažován soud státu Washington, který se pokoušel založit svou jurisdikci nad společností založenou v Delaware, jejíž hlavním místem podnikání bylo Missouri.

111 SACHDEVA, A.: *International Jurisdiction in Cyberspace: a Comparative Perspective*, *Computer and Telecommunication Review*, 2007, č. 13, s. 251.

112 *World-Wide Volkswagen Corp v. Woodson* 444 U.S. 286 (1980).

113 *Cybersell, Inc v. Cybersell, Inc* 130 F. 3D 414.

114 Více viz. ROCHLIN, R.: *Cyberspace, International Shoe and the changing context for personal jurisdiction*, *Connecticut Law Review*, 2000, č. 2, s. 653.

115 *Inset Systems, Inc. v. Instructions Set, Inc.* 937 F.Supp. 161 (D.Conn. 1996).

dostupnosti webové stránky v místě fóra, a to bez ohledu na skutečný charakter aktivity webové stránky. Právní závěry učiněné v případě Inset Systems se zejména vzhledem k příliš extenzivnímu pojetí principu minimálního kontaktu staly předmětem značné kritiky.¹¹⁶ Z tohoto důvodu Nejvyšší soud následně aplikoval výklad konceptu minimálního kontaktu v kontextu zásad přiměřenosti (proporcionality) a rozumnosti, kdy „...oprávnění k výkonu osobní jurisdikce je přímo úměrné podstatě a povaze obchodní aktivity (kontaktu), kterou subjekt prostřednictvím Internetu vykonává.“¹¹⁷ V dnes již slavném případě *Zippo Manufacturing Co v. Zippo Dot Com, Inc* v této souvislosti poukázal na vztah mezi technologicko-funkčním charakterem webové stránky a povahou obchodní aktivity představující minimální kontakt s místem fóra, přičemž klíčovým faktorem se na základě tzv. „testu klouzavé škály“ (v orig. „*Sliding Scale Test*“) stala primárně míra interaktivity webové stránky.¹¹⁸ Odpovídajícím způsobem potom rozdělil webové stránky do tří kategorií na aktivní stránky, částečně interaktivní stránky umožňující výměnu informací mezi uživatelem a serverem a pasivní stránky.

Již dříve v případě *Bensusan Restaurant Corp. v. King* Nejvyšší soud v souladu s výše uvedenými principy odmítl, že by samotná přístupnost webové stránky uživateli ve státě fóra automaticky představovala „úmyslné využití příležitosti podnikání“ v tomto státě, a to zejména v případě *pasivních stránek*, jejichž prostřednictvím jsou pouze poskytovány informace ohledně obchodní činnosti zahraničního subjektu.¹¹⁹ Webové stránky malého klubu „*the Blue Note*“ v Missouri na své hlavní stránce nabízely k prodeji vstupenky do stejnojmenného, velmi známého klubu v New Yorku, jenž následně provozovatele stránek žaloval pro porušení ochranné známky. Ačkoliv mohla být platba za lístky realizována zavoláním na uvedené telefonní číslo podléhajícímu speciálnímu tarifu, stránka samotná žádnou formu on-line platby neumožňovala, a stejně tak ani nenabízela jakoukoliv formu poštovního či elektronického doručení lístků kromě jejich osobního vyzvednutí v klubu v Missouri. Jak konstatoval Nejvyšší soud, pouhá skutečnost, že subjekt z New Yorku může prostřednictvím webové stránky získat informace o prodeji určitého produktu v jiném státu neznamena, že webová stránka inzerovala, propagovala, prodávala nebo jakýmkoliv jiným způsobem směřovala svůj produkt do státu New York. Jinými slovy, samotná možnost obchodování se subjekty státu fóra jako důsledek reklamy ve formě globálně přístupné webové stránky není zpravidla dostatečným základem pro výkon jurisdikce. Legitimním základem se stává až v případě, kdy je pasivní stránka podobně jako jakákoliv jiná reklama zjevně zacílena na uživatele konkrétního

116 Např. REDISH, M.: *Of New Wine and Old Bottles: Personal Jurisdiction, the Internet, and the consitutional Evolution*, Jurimetrics, 1998, č. 6, s. 575.

117 *Zippo Munfacturing Co v. Zippo Dot Com, Inc* 952 F. odst. 1119 (1996), (překlad autor).

118 *Ibid.*

119 *Bensusan Restaurant Corp. v. King* 937 F. Supp. 295 (S.D.N.Y. 1996).

státu nebo států, přičemž nabízí možnost uzavření a plnění smlouvy (byť i zprostředkovaně) na dálku.¹²⁰ Provozovatel takové stránky si je totiž vědom jurisdikčních důsledků svého obchodního jednání, a založení jurisdikce je tak v souladu s požadavkem předvídatelnosti.

Závěry rozhodnutí v *Bensusan Restaurant* byly na základě rozdílných okolností odlišeny od případu *CompuServe, Inc v Patterson*, kde soud shledal webové stránky vytvořené v Ohiu aktivními rovněž i v Texasu, a zařadil je tak na druhý konec „klouzavé škály“.¹²¹ Jelikož on-line systém společnosti CompuServe umožňoval uzavření smlouvy i její následné plnění elektronickou cestou, soud stránku klasifikoval jako aktivní ve státech, kde se nacházejí jednotlivé smluvní strany. Obecně tak lze říci, že v případě aktivních webových stránek, kdy mezi serverem a zahraničními uživateli záměrně probíhá interaktivní výměna souborů a informací, jsou podmínky minimálního kontaktu, a tedy i založení jurisdikce splněny. Jak ovšem poznamenal Nejvyšší soud, z hlediska požadavku předvídatelnosti se musí jednat pouze o *“vědomou a opakovanou kontraktaci s rezidenty místa fóra,”*¹²² neboť provozovatel stránek v takovém případě vstupuje do smluvních vztahů se subjekty nacházejícími se v místě fóra zcela záměrně a s vědomím jurisdikčních důsledků.

V této souvislosti nemalé problémy představuje prostřední kategorie webových stránek, kdy interaktivní výměna informací mezi uživatelem a serverem probíhá pouze do určité míry a v určitém rozsahu. Za těchto okolností je v rámci testu klouzavé škály přiměřenost založení jurisdikce státu určována na základě *„stupně interaktivity a obchodní povaze výměny informací, která se prostřednictvím webové stránky odehrává.“*¹²³ Soudy jsou tak na základě tohoto testu povinny zkoumat veškeré relevantní aspekty webové stránky určující míru její interaktivity ve vztahu ke směřování obchodní činnosti do státu fóra. Zejména tam, kde je virtuální činnost zahraničního subjektu spojena s určitou formou reálného (fyzického) plnění smluvního závazku (tzv. *nepřímý elektronický obchod*), je pro založení jurisdikce nutné posoudit splnění požadavku minimálního kontaktu ve světle všech relevantních okolností a skutečností.¹²⁴

3.2 VÝVOJ POJETÍ KONCEPTU SMĚŘOVÁNÍ V JUDIKATUŘE USA A ROLE TESTU KLOUZAVÉ ŠKÁLY

Ačkoliv široká a obecná definice kritérií testu klouzavé škály umožňuje jeho flexibilní aplikaci, Andreas Manolopoulos upozorňuje, že vzhledem k dynamickému vývoji v oblasti komunikačních technologií a strategií již naprostá většina současných webových stránek se svými uživateli

120 Smith v. Hobby Lobby Stores 968 F. Supp. 1356 (1997).

121 CompuServe, Inc v Patterson 89 F. 3D 1257 (6th Cir. 1996).

122 Zippo Manufacturing Co v. Zippo Dot Com, Inc 952 F. (1996), odst. 1119 (překlad autor).

123 Ibid odst. 1124 (překlad autor). Soud zde klasifikoval webovou stránku jako aktivní v Pensylvánii na základě skutečnosti, že jejím prostřednictvím bylo uzavřeno smlouvy s cca 3000 rezidenty tohoto státu včetně sedmi poskytovatelů internetových služeb.

124 Millenium Enterprises, Inc. v. Millenium Music, LP 1999 WL 27060 (1999).

interaktivně komunikuje, přičemž úroveň interakce se neustále zvyšuje: „...co bylo považováno za aktivní v roce 1997, již nemusí být dnes, a to zejména kvůli neustále se zvyšující úrovni interaktivity, kterou v současnosti disponuje většina webových stránek.“¹²⁵ Posun úrovně interaktivity a s tím spojené jurisdikční problémy dokládá případ *Desktop Technologies v. Colorworks Reproduction & Design*, kde soud shledal, že korespondenční systém umožňující vzájemnou výměnu souborů uživatelů Internetu pomocí FTP nebo e-mailu není aktivní webovou stránkou.¹²⁶ Jak ovšem poukazuje Rochlin, potíž adaptace testu klouzavé škály spočívá v tom že, Nejvyšší soud „ještě neměl příležitost zásadním způsobem zformovat hlavní rysy analýzy jurisdikce v kontextu kyberprostoru, neboť většina těchto případů je rozhodována na úrovni nižších soudů bez hlubší analýzy, a tedy s jen velmi malou argumentační oporou pro budoucí rozhodnutí.“¹²⁷

Jelikož většina současných webových stránek disponuje alespoň určitým stupněm interaktivity, zdá se, že myšlenka rozdělení webových stránek na aktivní a pasivní ztrácí na svém původním významu, neboť tyto stránky pak zpravidla spadají do problematické prostřední kategorie testu klouzavé škály. Tento trend dokládá případ *People Solutions v. People Solutions*, kde soud i přes vysoký stupeň interaktivity webové stránky odmítl uznat svou jurisdikci, protože provozovatel stránky fakticky do žádných smluvních vztahů s rezidenty fóra nevstoupil.¹²⁸ V souladu se závěry ve výše diskutovaném případě *World-Wide Volkswagen Corp v. Woodson* tak soud správně konstatoval, že pouhá možnost elektronické kontraktace prostřednictvím interaktivní webové stránky není bez důkazu o jejím uskutečnění dostatečným důvodem pro založení jurisdikce. Stránku nicméně neoznačil ani jako pasivní, ale umístil ji do prostřední kategorie klouzavé škály. Podstatou testu klouzavé škály ovšem bylo primárně oddělení aktivních stránek od těch ostatních, a to za účelem posouzení kritéria úmyslného využití možnosti podnikání ve státě fóra. V těchto případech je však kritérium interaktivity stránky vzhledem k otázce minimálního kontaktu sekundární, neboť samotná intenzita interaktivity nekorresponduje s intenzitou kontaktu se státem fóra.

Ještě větší problémy v tomto směru způsobuje otázka jurisdikce v případě on-line aukcí, což ilustruje případ *Winfield Collection v. McCauley*.¹²⁹ Michiganský soud zde na základě testu klouzavé škály dospěl k závěru, že aukce provozovaná prostřednictvím webových stránek nedosahuje požadovaného stupně interaktivity a není tedy oprávněn k výkonu jurisdikce nad provozovatelem

125 MANOLOPOULOS, A.: Raising „Cyber-borders“: the Interaction between Law and Technology, *International Journal of Law & Information Technology*, 2003, č. 1 s. 49.

126 *Desktop Technologies v. Colorworks Reproduction & Design, Inc* 1999 WL 98572 (E.D. Pa. Feb. 25, 1999).

127 ROCHLIN, R.: Cyberspace, International Shoe and the changing context for personal jurisdiction, *Connecticut Law Review*, 2000, č. 2, s 654.

128 *People Solutions v. People Solutions* 200 WL 1030619 (N.D. Tex., 2000).

129 *Winfield Collection v. McCauley* 105 F.Supp. 2Nd 746 (E.D. Mich., 2000).

aukce, protože nelze tvrdit, že by „úmyslně využil možnosti podnikání v místě fóra.“ Ačkoliv tak aukční aplikace vykazovala vysoké znaky interaktivity a uživatelé z Michiganu se ukázali jako jedni z nejvýznamnějších přihazujících, provozovatel aukce argumentoval, že svou obchodní aktivitu do Michiganu nijak záměrně nesměřoval. Vzhledem k tomu, že vítěze aukce určuje vůle přihazujících zaplatit za daný produkt určitou cenu, nemohl provozovatel aukce ovlivnit její výsledek, čímž uzavření smlouvy s rezidenty Michiganu leželo mimo sféru jeho faktického vlivu. Soud se s touto argumentací ztotožnil a rozšířil podmínku, že směřování obchodní činnosti do státu fóra musí spočívat v „aktivním a záměrném jednání,“ což není případ Internetových aukcí.¹³⁰

Kritérium interaktivity webové stránky, ke kterému se při určování jurisdikce v rámci právních vztahů na Internetu americké soudy upnuly po rozsudku Zippo, se tak ve světle měnící se technologie již nadále nejeví jako klíčový faktor, neboť pozornost by měla být spíše věnována konkrétním důsledkům této interaktivity v místě fóra a jejich vztahu k jednání provozovatele stránky, jak ostatně reflektovaly soudy ve výše zmíněných případech *People Solutions v. People Solutions* a *Winfield Collection v. McCauley*. Podle Geista je tak možné sledovat pozvolný přechod k posuzování minimálního kontaktu na základě principu účinku: „...americké soudy se postupně uchylují k analýzám založeným na účinku, přičemž jurisdikce bude založena tam, kde soud uvěří, že webová stránka měla účinek v rámci místa fóra. V případě *People Solutions* soud hledal důkazy o skutečné aktivitě – v podstatě o obchodním účinku - webové stránky v rámci své jurisdikce. Bez tohoto důkazu odmítl založit svou jurisdikci nad zahraničním provozovatelem této webové stránky.“¹³¹ Jedná se tak v podstatě o nové doktrinální pojetí principu minimálního kontaktu, a to z pohledu principu účinku namísto původního konceptu směřování založeného na testu klouzavé škály. Je však třeba upozornit, že doktrína účinku původně byla, a stále ještě převážně je americkými soudy aplikována v případech deliktů odpovědnosti, kde účinek deliktu přirozeně představuje významnější faktor. Jak ovšem Geist upozorňuje, svůj význam ve vztahu k založení jurisdikce nad zahraničními subjekty postupně získává i v případech smluvních vztahů vznikajících na Internetu, a proto je třeba věnovat jí pozornost.

130 Ibid. S 750.

131 GEIST, M.: Is There a There There: Toward Greater Certainty for Internet Jurisdiction, 2001, s. 8, dostupné on line na adrese <http://aix1.uottawa.ca/~geist/geistjurisdiction-us.pdf> [naposledy navštíveno 30. 3. 2012].

3.3 REDEFINICE KONCEPTU SMĚŘOVÁNÍ V KONTEXTU PRINCIPU ÚČINKU

Doktrína účinku má v americké judikatuře původ v případě *Calder v. Jones*,¹³² kde soud v Kalifornii založil svou jurisdikci nad vydavatelem novin na Floridě, neboť jeho jednání spočívající v pomluvě žalobkyně mělo účinek v rámci jurisdikce kalifornského soudu. Jak stanovil Nejvyšší soud, podmínkou k výkonu jurisdikce je úmyslné jednání zahraničního subjektu, které je výslovně zaměřeno na stát fóra, kde také nastal účinek tohoto jednání v podobě újmy žalobce. V tomto smyslu se tak v zásadě jedná o kombinaci konceptu směřování, který je doplněn podmínkou nastalého účinku v místě fóra. Prvek úmyslného směřování a jeho racionální a přiměřená adaptace v kontextu supraterritoriálního charakteru Internetu jsou přitom zcela klíčové, neboť „*by bylo bezpochyby nereálné a nespravedlivé od provozovatelů webových stránek očekávat, že si budou vědomi účinků svého jednání prostřednictvím Internetu v rámci jednotlivých jurisdikcí na celém světě.*“¹³³ To dokládá i známá dvojice rozhodnutí francouzského a amerického soudu v případě *Yahoo!*¹³⁴

Spor se týkal prodeje nacistických předmětů prostřednictvím Internetové aukce na americkém portálu Yahoo! Vzhledem k tomu, že francouzský Trestní zákoník na rozdíl od amerického práva zakazuje vystavování či zobrazování předmětů s rasovým podtextem,¹³⁵ nařídil francouzský soud v listopadu 2000 americkému provozovateli stránek zamezit uživatelům z Francie v přístupu k tomuto portálu pomocí tzv. filtrování.¹³⁶ Výkon své jurisdikce nad subjektem amerického práva přitom odůvodnil právě na základě doktríny účinku, jenž spočíval v přístupnosti nacistických relikvií uživatelům Internetu na území Francie, kteří se aukce dokonce mohli aktivně účastnit. Proti tomuto rozhodnutí ovšem společnost Yahoo! Inc podala žalobu u amerického soudu, kterou zpochybňovala jurisdikci francouzského soudu.¹³⁷ Americký soud dal následně provozovateli portálu Yahoo! za pravdu, neboť podle soudce Fogela se v tomto případě francouzský soud pokusil regulovat aktivity americké společnosti v rámci Spojených států pouze na základě skutečnosti, že tyto aktivity jsou ve Francii přístupné prostřednictvím Internetu: „*Francouzský soud přikázal [společnosti Yahoo! Inc] nepodnikat ve Spojených státech aktivity, které jsou ve Francii protiprávní,*

132 *Calder v. Jones* 456 US 783 (1984).

133 GEIST, M.: Is There a There There: Toward Greater Certainty for Internet Jurisdiction, 2001, s. 8, dostupné on line na adrese <http://aix1.uottawa.ca/~geist/geistjurisdiction-us.pdf> [naposledy navštíveno 30. 3. 2012].

134 *Association Union des etudians Juifs de France v. Yahoo! Inc* (Unreported, November 20, 2000); *Yahoo! Inc v. La Ligue Contre Le Racisme Et L'Antisemitisme* 169 F. Supp. 2D 1181 (2001).

135 Vystavení takového předmětu je trestným podle čl. R 645 odst. 1 francouzského Trestního zákoníku, přičemž je-li objekt vystaven za účelem prodeje, rovněž dle čl. R 645 odst. 2.

136 *Association Union des etudians Juifs de France v. Yahoo! Inc* (Unreported, November 20, 2000).

137 *Yahoo! Inc v. La Ligue Contre Le Racisme Et L'Antisemitisme* 169 F. Supp. 2D 1181 (2001).

*protože francouzští občané by je později mohli... číst, vidět nebo slyšet.*¹³⁸

Americký soud tedy odmítl takto široké pojetí principu účinku s poukazem, že je nutné provozovateli webové stránky rovněž prokázat, že svou (protiprávní) činnost do státu fóra úmyslně směřoval. To ovšem neznamená, že by se francouzský soud otázkou směřování ve svém zdůvodnění nezabýval. Potíž s prokázáním prvku směřování v tomto případě spočívala zejména v tom, že portál *Yahoo!* měl i svou francouzskou mutaci, která problematické aukce s nacistickými relikviemi neobsahovala. Vedle ní potom existovala dotyčná verze portálu s protiprávním obsahem, která – ačkoliv byla určena primárně pro americký trh – umožňovala přístup i uživatelům z jiných zemí včetně Francie. Ačkoliv francouzský soud argumentoval, že provozovatel portálu i prostřednictvím této verze směřuje svou činnost na uživatele z Francie, neboť jim umožňuje interaktivní účast v aukci a obsahuje reklamu cílenou na francouzské recipienty,¹³⁹ je tento názor vzhledem k existenci paralelní mutace určené zvláště pro francouzský trh jen stěží obhajitelný. I přesto se na adresu rozhodnutí amerického soudu snesla kritika z řad akademické obce. Jak vysvětluje profesor Reidenberg,¹⁴⁰ francouzský soud se nepokoušel o regulaci amerického subjektu a jeho činnosti v rámci jurisdikce USA, nýbrž usiloval o zamezení účinků této činnosti na území Francie prostřednictvím filtrování uživatelů dle místa připojení. Někteří autoři v této souvislosti hovoří o snaze francouzského soudu vytvořit tzv. „kybernetickou hranici.“¹⁴¹ Právě z tohoto důvodu je případu *Yahoo!* připisován takový právní význam, neboť se jako jeden z prvních ve větší míře věnoval rovněž aspektům možnosti filtrování uživatelů, tj. aktivní identifikaci fyzického umístění návštěvníka stránky, stejně tak jako možným právním a praktickým důsledkům této funkce v rámci současných principů určování jurisdikce v kyberprostoru (k filtrování více viz kapitola 4.3 *Filtrování uživatelů jako jeden z faktorů*).

I přes výše uvedené výhrady nicméně panuje v duchu případu *Calder v. Jones* obecná shoda, že aplikace principu účinku je vázána na splnění předpokladů testu směřování.¹⁴² Podle některých autorů jako Geist nebo Schultz lze koncept směřování z teoreticko-doktrinního pohledu vnímat dokonce jako „užší verzi principu účinku.“¹⁴³ Z této perspektivy tak koncept směřování v kontextu

138 Ibid. odst. 1194 (překlad autor).

139 Association Union des etudians Juifs de France v. Yahoo! Inc (Unreported, November 20, 2000).

140 The legal implications of the Yahoo! Inc nazi memorabilia dispute: an interview with Professor Joel R. Reidberg, 2001, dostupné on-line na adrese <http://www.juriscom.net/en/uni/doc/yahoo/reidenberg.htm> [naposledy navštíveno 15. 3. 2012].

141 Např. MANOLOPOULOS, A.: Raising „Cyber-borders“: the Interaction between Law and Technology, *International Journal of Law & Information Technology*, 2003, č. 1 s. 43.

142 Srov. např. GILLIES, L.: Addressing the "cyberspace fallacy": targeting the jurisdiction of an electronic consumer contract, *International Journal of Law & Technology*, 2008, č. 3.

143 SCHULTZ, T.: Carving-up the Internet: Jurisdiction, Legal Orders, and the Private/public International Law Interface, *European Journal of International Law*, 2008, č. 4, str. 810.

Internetu spočívá ve vědomé aktivitě zahraničního subjektu prostřednictvím interaktivní webové stránky, jenž se v místě fóra projevuje předvídatelným účinkem. Tento doktrinální posun v pojetí principu směřování dokládají rozhodnutí *ALS Scan v. Digital Service Consultants Inc*¹⁴⁴ a *Young v. New Haven Advocate*,¹⁴⁵ kde byla za účelem prokázání podmínky úmyslného využití příležitosti podnikání v místě fóra ve formě směřování aktivity prostřednictvím webové stránky poprvé využita kombinace testu klouzavé škály a doktríny účinku.

Soud zde formuloval koncept směřování na základě inkorporace prvků adaptovaného testu klouzavé škály a principu účinku následovně: „*Stát může v souladu s ústavním požadavkem řádného procesu (Due Process Clause) vykonávat svou jurisdikční pravomoc nad příslušníkem jiného státu, pokud tato osoba (1) směřuje svou elektronickou aktivitu do státu fóra (2) se zjevným úmyslem provozovat v tomto státu svou obchodní nebo jinou interaktivní činnost, a (3) tato činnost dá rezidentovi takového státu za vznik možnému žalobnímu nároku rozeznatelný soudem tohoto státu.*“¹⁴⁶ Test úmyslného směřování aktivity ve smyslu rozhodnutí *ALS Scan* se tak skládá ze tří klíčových prvků, konkrétně (on-line) aktivity, záměru a předvídatelného účinku, který je v příčinném vztahu k aktivitě prodejce. Splnění první podmínky podléhá adaptovanému testu klouzavé škály, kdy je rozhodující pouze to, zda daná webová stránka vykazuje na základě posouzení faktorů formulovaných v případě *Zippo* znaky aktivity v podobě interakce s rezidenty státu fóra. Jak ovšem podotkl soud v případě *People Solutions*, stále chybí „*jasně definované relevantní prostředky k měření aktivity webové stránky za účelem určení osobní jurisdikce.*“¹⁴⁷ V souvislosti s požadavkem aktivity ve státě fóra Gillies podotýká, že se musí jednat o „*aktivní jednání prodejce za účelem provozování obchodní činnosti v daném státě*“¹⁴⁸ spíše než o opomenutí vymezit okruh zacílení obchodní aktivity ve smyslu Geistova konceptu „*de-targetingu.*“

Druhá podmínka spočívající v záměru či úmyslu provozovatele stránky směřovat svou aktivitu právě do státu fóra je předmětem klasifikace webové stránky na základě stupnice klouzavé škály. Rozhodujícím kritériem v tomto případě je, zda webová stránka umožňuje uzavření smlouvy, a to ať už elektronicky v případě stránek aktivních, nebo jinými komunikačními kanály jako je telefon, fax nebo e-mail v případě pasivních stránek. Splněním prvních dvou podmínek je z podstaty věci rovněž naplněn požadavek předvídatelnosti. Účinek jakožto třetí klíčový prvek je potom přítomen, dojde-li k faktickému uzavření smlouvy, a to na v důsledku aktivity prodejce. Příčinný vztah mezi

144 *ALS Scan v. Digital Service Consultants Inc.*, 293 F.3d 707 (4th Circuit 2002).

145 *Young v. New Haven Advocate* US No 02-1394.

146 *ALS Scan v. Digital Service Consultants Inc.*, 293 F.3d 707 (4th Circuit 2002).

147 *People Solutions v. People Solutions* 200 WL 1030619 (N.D. Tex., 2000), Winfield Collection v McCauley 105 F.Supp. 2Nd 746 (E.D. Mich., 2000).

148 Srov. GILLIES, L.: Addressing the "cyberspace fallacy": targeting the jurisdiction of an electronic consumer contract, *International Journal of Law & Technology*, 2008, č. 3, s. 252.

jednáním provozovatele webové stránky a uzavřením smlouvy s rezidentem fóra je nicméně automaticky považován za prokázáný ve chvíli současné přítomnosti výše popsaných základních prvků testu.

Koncept směřování na základě doktríny účinku ve smyslu testu *ALS Scan* byl následně adaptován americkými soudy i v dalších rozhodnutích,¹⁴⁹ které tak zjevně k tomuto pojetí stále více inklinují. Ačkoliv se výše diskutovaná rozhodnutí týkala problematiky založení jurisdikce v rámci deliktálních závazkových vztahů, vzhledem k univerzální definici testu lze souhlasit s Geistem, že obdobný přístup lze aplikovat na smluvní závazky, kde účinek jednání spočívá v uzavření smlouvy.¹⁵⁰ Jestli tomu ale skutečně tak bude, ukáže až další vývoj judikatury Nejvyššího soudu, která je v oblasti elektronických smluvních vztahů na Internetu, jak poukazuje Rochlin, od dob případu *Zippro* spíše vzácností.¹⁵¹

149 Např. *Allen v. James* 381 F.Supp.2d 495 (E.D.Va., Jul 29, 2005), *Gateway Gaming, L.L.C. v. Custom Game Design, Inc.* Slip Copy, 2006 WL 2781043 D.S.C. 2006., Sep 25, 2006.

150 GEIST, M.: *Is There a There There: Toward Greater Certainty for Internet Jurisdiction*, 2001, s. 8, dostupné on line na adrese <http://aix1.uottawa.ca/~geist/geistjurisdiction-us.pdf> [naposledy navštíveno 30. 3. 2012].

151 ROCHLIN, R.: *Cyberspace, International Shoe and the changing context for personal jurisdiction*, *Connecticut Law Review*, 2000, č. 2, s 654.

4. KONCEPT SMĚŘOVÁNÍ OBCHODNÍ ČINNOSTI V EU

4.1 DEFINICE KONCEPTU SMĚŘOVÁNÍ V KONTEXTU ČL. 15 NAŘÍZENÍ BRUSEL I

Jak již bylo výše popsáno, princip směřování je v rámci práva Evropské unie inkorporován v ust. čl. 15 odst. 1 písm. c) Nařízení v souvislosti s jurisdikční ochranou spotřebitele. Vzhledem k tomu, že samotné Nařízení termín „*zaměření obchodní či podnikatelské činnosti na členský stát*“ nikde nedefinuje, je z hlediska rozsahu aplikace pravidel jurisdikční ochrany spotřebitele klíčové stanovení minimální míry aktivity dosahující požadovaného teritoriálního zaměření, stejně tak jako identifikace relevantních faktorů, na jejichž základě je tato míra určována. Definice byla původně obsažena v preambuli návrhu Nařízení, která v souvislosti s elektronickým obchodem výslovně uváděla, že pojem „*zaměření obchodní činnosti*“ bez dalšího zahrnuje „*spotřebitelské smlouvy uzavřené prostřednictvím interaktivních webových stránek přístupných ze státu bydliště spotřebitele.*“¹⁵² Vzhledem k některým obavám z tohoto velmi extenzivního pojetí, které je koneckonců i principiálně v rozporu s podmínkou úzkého příčinného vztahu artikulovanou v případě *Renate Ilsinger v. Martin Dreschers*,¹⁵³ bylo nakonec jakékoliv vymezení termínu z konečného textu vypuštěno a ponecháno autonomnímu výkladu SDEU.

I přesto však Komise s Radou vydaly společné prohlášení k čl. 15 Nařízení ze dne 20. prosince 2000, které obsahuje základní východiska interpretace termínu „*zaměření obchodní činnosti*“ v kontextu elektronického obchodu.¹⁵⁴ Komise v souvislosti s rozhodujícími faktory interpretace pojmu ve svém sdělení zdůrazňuje, že samotná skutečnost, že „*Internetová stránka je přístupná, není dostatečným důvodem pro aplikaci čl. 15, zatímco faktorem je možnost uzavření smlouvy prostřednictvím takové Internetové stránky na dálku, stejně tak jako skutečnost, že bez ohledu na prostředky k takovému uzavření skutečně došlo.*“¹⁵⁵ Toto pojetí se tak ve svých rysech blíží konceptu užitým americkým soudem v případě *ALS Scan*. Vedle toho Sdělení ještě dále konstatuje, že naopak jazyk webové stránky a měna relevantní faktory nepředstavují. Na tomto místě je ovšem třeba zdůraznit, že se jedná o právně nezávazný instrument, jehož závěry v zásadě nerespektuje (jak bude dále objasněno) ani nedávná judikatura SDEU. Právě SDEU byl nakonec v případech *Pammer v. Reederei Karl Schluter GmbH & Co KG*¹⁵⁶ a *Hotel Alpenhof v. Heller*¹⁵⁷ postaven před úkol upřesnit požadavky aplikace čl. 15 Nařízení, a to zejména s ohledem na identifikaci faktorů, které by definovaly podstatu směřování

152 ZANOBETTI, A.: Contract Law in International Electronic Commerce, *International Business Law Journal*, 2000, č. 5, s. 538.

153 C-180/06 *Renate Ilsinger v. Martin Dreschers*, 2009.

154 Společné prohlášení Rady a Komise týkající se čl. 15 and 73 Nařízení, v zápisu jednání Rady ze dne 22. 12. 2000. Dostupné on-line na adrese http://europe.eu.int/comm/justice_home/unit/civil_en.htm. [naposledy navštíveno 12. 3. 2012]

155 Ibid. (překlad autor).

156 *Pammer v. Reederei Karl Schluter GmbH & Co KG* (C-585/08) [2012] All E.R. (EC) 34 (ECJ, Grand Chamber).

157 *Hotel Alpenhof v. Heller* (C-144/09), nepublikováno, 7. prosince 2010 (ECJ).

obchodní aktivity.

V případě *Pammer* nabízela německá společnost turistické zájezdy klientům v Rakousku prostřednictvím webové stránky rakouské společnosti, která při uzavírání transakcí hrála pouze roli prostředníka. Pan Pammer, jehož bydliště je v Rakousku, si po prostudování webové stránky jeden ze zájezdů německé společnosti objednal, přičemž prvotní komunikace mezi stranami probíhala prostřednictvím e-mailů, a k uzavření smlouvy došlo na základě klasické korespondence. Po návratu z dovolené nicméně požadoval po německé společnosti navrácení peněz, neboť jak tvrdil, zájezd neodpovídal popisu uvedenému na webové stránce, ani jeho očekávání. Jako spotřebitel s bydlištěm v Rakousku se přitom obrátil na rakouský soud, který tak byl postaven před otázku své jurisdikce ve vztahu k německé společnosti. Podobně v případě *Hotel Alpenhof* pan Heller jakožto spotřebitel s bydlištěm v Německu uzavřel smlouvu o poskytnutí ubytování a služeb s rakouským Hotelem Alpenhof. Smlouva přitom vznikla na základě elektronické komunikace prostřednictvím webové stránky společnosti provozující Hotel Alpenhof. Když pan Heller odmítl zaplatit za dodatečné služby, které během svého pobytu využil, podal provozovatel hotelu žalobu k soudu v Rakousku za účelem vyrovnání nedoplatku. Pan Heller nicméně namítl, že jakožto spotřebitel má dle čl. 16 odst. 2 Nařízení právo být žalován u soudu v Německu. Ten tak stejně jako rakouský soud v případě *Pammer* podal předběžnou otázku k SDEU ohledně posouzení aplikace čl. 16 s ohledem na kritéria dle čl. 15 odst. 1 písm. c) Nařízení v případě elektronické formy kontraktace na Internetu.

Generální advokát (dále jen „AG“) v obou případech identifikoval čtyři podmínky požadované pro aplikaci čl. 15 odst. 1 písm. c) Nařízení. První podmínka vyžaduje, aby došlo k platnému uzavření smlouvy se spotřebitelem, jehož bydliště se nachází ve státě fóra. Vzhledem k supraterritoriálnímu charakteru a mobilním technologiím se tak oproti původní dikci čl. 13 Úmluvy již nadále nevyžaduje, aby se spotřebitel v tomto státě fyzicky nacházel v době uzavření smlouvy. AG konstatoval, že posouzení této otázky náleží výhradně soudu členského státu. Druhá a třetí podmínka spočívá v požadavku, aby smlouva byla uzavřena mezi podnikatelem a spotřebitelem, přičemž předmět smlouvy musí spadat do oblasti obchodní činnosti podnikatele. Opět, AG shledal, že posouzení těchto otázek náleží výhradně soudům členských států v souladu s jejich domácím právem a poukázal na definici pojmů v rámci unijních právních předpisů.¹⁵⁸ Konečně jako poslední podmínku identifikoval výkon obchodní činnosti zahraničního subjektu ve státě bydliště spotřebitele (přímo nebo prostřednictvím zmocněného obchodního zástupce), nebo směřování takové aktivity do tohoto státu. Právě stanovení klíčových faktorů ve vztahu k naplnění posledně jmenované podmínky spočívající ve směřování obchodní aktivity do státu fóra spotřebitele bylo předmětem analýzy AG v obou diskutovaných případech. Jako rozhodující přitom identifikoval otázku, zda ke splnění podmínky

158 Viz výše pozn. č. 71.

směřování postačuje pouhá dostupnost stránky na Internetu, nebo je třeba „něco víc,“ jak shledaly americké soudy.¹⁵⁹

Za účelem stanovení kritérií naplnění požadavku směřování obchodní aktivity se AG pokusil vyložit ustanovení čl. 15 odst. 1 písm. c) Nařízení pomocí různých interpretačních metod. Na základě jazykového a teleologického výkladu dospěl k závěru, že čl. 15 nerozlišuje mezi webovými stránkami podle míry interaktivity ve smyslu amerického testu klouzavé škály.¹⁶⁰ Historický výklad nasvědčoval, že směřování aktivity má spočívat ve zvláštním obchodním sdělení adresovaném spotřebiteli nebo reklamě ve smyslu původního znění čl. 13 Úmluvy. Tato interpretace však byla záhy odmítnuta s poukazem na markantní rozdíly mezi tradičními prostředky komunikace a globálním a dematerializovaným charakterem komunikace prostřednictvím Internetu, přičemž jak již bylo výše řečeno, změna dikce původního čl. 13 Úmluvy měla právě tyto rozdíly reflektovat. Na základě kombinace těchto interpretačních metod tak AG následně dospěl k formulaci pojetí principu směřování a identifikaci jeho základních faktorů, s nimiž se SDEU v případě *Hotel Alpenhof* v zásadě ztotožnil.

Podle SDEU se musí jednat o „záměrné“ směřování obchodní aktivity do jiného členských států než je místo podnikání subjektu, v jehož důsledku došlo k uzavření smlouvy se spotřebitelem tohoto státu.¹⁶¹ Vzhledem k požadavku „záměru“ se tak SDEU ztotožnil s argumentací AG, který v souladu s výkladem amerických soudů odmítl koncept, že by pouhá dostupnost webové stránky v místě fóra představovala směřování obchodní aktivity zahraničního subjektu do státu fóra tak, jak bylo původně Komisí navrhováno v preambuli Nařízení. SDEU již dříve v případě *Ilsinger v. Dreschers*¹⁶² zdůraznil, že étos 13 Úmluvy, resp. čl. 15 Nařízení spočívá v příčinné souvislosti mezi aktivitou prodejce a následným uzavřením smlouvy spotřebitelem. Jak v této souvislosti potom dovodil v případě *Hotel Alpethof*, klíčová otázka testu směřování spočívá v tom, zda jeho intenzita je dostatečná natolik, aby vyvolala účinek v podobě uzavření smlouvy se spotřebitelem v cílené jurisdikci. Podle SDEU je tak rozhodujícím (ale nikoliv však výlučným) kritériem „*mezinárodní povaha podnikatelské činnosti*“ daného subjektu.¹⁶³ Mezi další podstatná kritéria dle AG patří vědomí subjektu o kontraktaci se spotřebitelem daného státu v minulosti, stejně tak jako jeho vůle v této praxi nadále pokračovat. Tato vůle je z podstaty věci přitom reflektována právě mezinárodní povahou podnikatelské činnosti v době uzavření smlouvy se spotřebitelem ze státu fóra.

159 *Millenium Enterprises, Inc. v. Millenium Music, LP* 1999 WL 27060 (1999).

160 *Zippo Manufacturing Co v. Zippo Dot Com, Inc* 952 F. Odst. 1119 (1996).

161 *Pammer v. Reederei Karl Schluter GmbH & Co KG* (C-585/08) [2012] All E.R. (EC) 34 (ECJ, Grand Chamber).

162 *C-180/06 Renate Ilsinger v. Martin Dreschers*, 2009.

163 *Hotel Alpenhof v. Heller* (C-144/09), nepublikováno, 7. prosince 2010 (ECJ), odst. 93.

4.2 WEBOVÁ STRÁNKA A FAKTORY MEZINÁRODNÍ POVAHY OBCHODNÍ ČINNOSTI

Jak shledal SDEU, v kontextu směřování obchodní aktivity prostřednictvím webové stránky spočívá kritérium mezinárodní povahy podnikatelské činnosti zejména v povaze a obsahu takové webové stránky. AG přitom odmítl koncept klasifikace webových stránek podle úrovně jejich aktivity na základě testu klouzavé škály, tedy výše diskutovaný přístup amerických soudů. Namísto toho obecně definoval, že webové stránky musejí být z technologického a obsahového hlediska vyvinuté natolik, aby umožňovaly zacílení obchodní aktivity na spotřebitele konkrétní jurisdikce za účelem následného uzavření smlouvy s těmito spotřebiteli na dálku.¹⁶⁴ Vzápětí ovšem dodal, že míra interaktivity stránky tak bezpochyby představuje jeden z podstatných faktorů. Podstata testu směřování v kontextu elektronické kontraktace prostřednictvím webových stránek je však v tomto pojetí mnohem širší a zahrnuje řadu dalších faktorů definujících mezinárodní charakter obchodní činnosti zahraničního subjektu.

Jedním z těchto kritérií je dle SDEU užití nadnárodní domény (např. com, eu, nebo net) v kontrastu s doménami národní úrovně (např. cz, de, nebo co.uk). Domény nadnárodní úrovně tak přirozeně naznačují alespoň v obecné rovině ambici mezinárodní obchodní aktivity provozovatele stránky, zatímco paralelní národní domény odlišné od domény státu provozovatele potom dokonce o konkrétním cílení aktivity přímo do těchto států. Za relevantní faktory SDEU navzdory protichůdnému stanovisku Rady a Komise¹⁶⁵ rovněž označil jazyk či měnu, které nejsou úředním jazykem nebo oficiální měnou ve státě provozovatele webové stránky. V potaz musí být nicméně brána skutečnost, že rozšířené užití některých jazyků jako je angličtina nebo němčina, stejně tak Eura jako jednotné evropské měny do určité míry snižuje relevanci těchto faktorů. Dalšími relevantními faktory potom může být uvedení kontaktních informací, zejména telefonního čísla v mezinárodním formátu, stejně tak registrace těchto kontaktních údajů nebo samotné webové stránky do lokálních elektronických katalogů.¹⁶⁶ Ve vztahu ke kontaktním údajům SDEU nicméně upozornil, že v souladu s názorem Komise samotné uvedení e-mailové adresy v rámci webové stránky není relevantním kontaktním údajem pro účely posouzení mezinárodní povahy obchodní činnosti. V souvislosti s kritériem registrace do lokálních elektronických katalogů je také třeba mít na paměti, že na Internetu operuje řada automatizovaných systémů, které pomocí vlastních robotů agregují informace z jiných katalogů. Provozovatel stránky tak do určité míry ztrácí kontrolu nad tím, kde se objeví jeho kontaktní informace či odkaz na webovou stránku.

Vedle výše zmiňovaných kritérií, na jejichž základě je poměřován úmysl provozovatele webové

164 Ibid.

165 Společné prohlášení Rady a Komise týkající se čl. 15 and 73 Nařízení, v zápisu jednání Rady ze dne 22. 12. 2000. Dostupné on-line na adrese http://europe.eu.int/comm/justice_home/unit/civil_en.htm. [naposledy navštíveno 12. 3. 2012].

166 Hotel Alpenhof v. Heller (C-144/09), nepublikováno, 7. prosince 2010 (ECJ), odst. 93.

stránky aktivně směřovat svou obchodní činnost do státu fóra, AG shodně s názorem Joakima Ørena¹⁶⁷ dovozuje, že by provozovateli webové stránky měla být rovněž dána možnost vymezit cílené státy negativně, resp. určitým způsobem teritoriálně ohraničit svou obchodní aktivitu. Účinnou metodou omezení směřování obchodní aktivity by tak mohlo být vymezení cílových států v rámci elektronické smlouvy, přičemž spotřebitel by při jejím uzavření musel potvrdit, že je rezidentem jednoho z těchto států. Jak ovšem AG dodává, toto prohlášení nesmí sloužit k účelovému vyloučení aplikace jurisdikční ochrany spotřebitele dle čl. 15 odst. 1 písm. c) Nařízení, ale musí být v souladu se skutečným jednáním obchodníka.¹⁶⁸ Tato podmínka odpovídá přístupu, který zaujal americký soud v případě *Euromarket Designs Inc v. Crate & Barrel Ltd.*,¹⁶⁹ když ignoroval prohlášení provozovatele webové stránky ohledně teritoriálního vymezení jeho obchodní činnosti z důvodu, že webový formulář umožňoval zadat fakturační a dodací adresu vyloučených jurisdikcí, v důsledku čehož k obchodu s rezidenty těchto států ve skutečnosti docházelo.

4.3 FILTROVÁNÍ UŽIVATELŮ JAKO JEDEŇ Z FAKTORŮ

Ačkoliv SDEU podotkl, že výše uvedené faktory nepředstavují absolutní výčet kritérií testu směřování obchodní aktivity, je třeba kriticky konstatovat, že ve svém rozhodnutí nerefletoval možnosti omezení teritoriálního dosahu webových stránek pomocí tzv. „filtrování“. Filtrování uživatelů lze obecně definovat jako automatizovaný proces na straně serveru spočívající v určení geografického umístění návštěvníka webové stránky pomocí určitého ukazatele, jako jsou např. data interního nastavení připojeného počítače, nebo umístění subjektu zprostředkovávající připojení konkrétního uživatele k Internetu (tzv. „ISP“ neboli Internet Service Provider). Na základě této informace potom webová stránka může dynamicky vygenerovat obsah určený návštěvníkům z daného státu, popř. nezobrazit nic. V současné době se přitom již jedná o poměrně rozšířenou metodu cílení vysoce personalizovaného obsahu uživatelům World Wide Webu.¹⁷⁰

Jak bylo výše zmíněno, problematika filtrování byla z právního hlediska analyzována francouzským soudem v případě *Yahoo!*,¹⁷¹ který za tímto účelem jmenoval mezinárodní skupinu odborníků.¹⁷² Ta

167 ØREN, J.: International Jurisdiction Over Consumer Contracts in e-Europe, *The International and comparative Law Quarterly*, 2003, č. 3, s. 670-672.

168 *Hotel Alpenhof v. Heller* (C-144/09), nepublikováno, 7. prosince 2010 (ECJ), odst. 99.

169 *Euromarket Designs Inc v. Crate & Barrel Ltd.*, 96 F.Supp. 2D 824 (N.D. Ill. 16. května, 2000).

170 Na základě této metody webové stránky zobrazují např. odpovídající jazykovou mutaci nebo diferencují rozsah a povahu poskytovaných služeb (např. v případě streamingových služeb je často jejich funkčnost geograficky limitována kvůli vysokému objemu přenášených dat). V praxi má filtrování velký význam rovněž v oblasti marketingu, kde prostřednictvím kontextové reklamy (např. Google AdWords) mohou být cílení recipienti nacházející se pouze na určitých, konkrétně specifikovaných místech.

171 *Association Union des etudiants Juifs de France v. Yahoo! Inc* (Unreported, November 20, 2000).

172 Skupinu tvořili Ben Laurie (Velká Británie), Francois Wallon (Francie) a Vinton Cerf (USA).

došla k závěru, že umístění uživatele lze nejefektivněji a nejpřesněji určit pomocí IP adresy¹⁷³ jeho routeru: „*Systém přidělování IP adresy... sleduje stromovou strukturu, například z hlavní sítě do podsítě, poskytovateli připojení a konečně k modemu uživatele. Je tak možné postupovat obráceně od IP adresy...která identifikuje jednotlivé uživatele.*“¹⁷⁴ Komise dospěla k závěru, že na základě tohoto principu by mohla být s jistotou určena poloha téměř 80 % všech uživatelů Internetu. Ve zbývajících dvaceti procentech potom navrhla řešení v podobě závazného prohlášení uživatele tak, jak již bylo popsáno v předchozí kapitole.¹⁷⁵

Ze závěrů komise a francouzského soudu tak jednoznačně vyplývá, že suprateritoriální charakter Internetu nebrání provozovatelům webových stránek určit jurisdikci většiny svých uživatelů, a tedy ani implementaci filtrovacího systému, který by uživatelům z nežádoucích jurisdikcí instantně bránil v uzavření smlouvy prostřednictvím webové stránky, popřípadě samotnému zobrazení takové stránky. Existence takového systému filtrování by potom mohla představovat negativní kritérium testu směřování ve smyslu Geistova konceptu „*de-targetingu*“.¹⁷⁶ Směřování obchodní aktivity by tak nespočívalo v úmyslném a aktivním jednání provozovatele webové stránky, ale naopak v opomenutí zabránit dostupnými prostředky (určitou formou filtrování) uzavření smlouvy s rezidenty daného státu. Někteří autoři tak argumentují, že technologie filtrování uživatelů bude v budoucnu nadále zdokonalována až do té míry, kdy bude představovat jeden z klíčových jurisdikčních faktorů.¹⁷⁷ Jak uvádí Schultz, právě pomocí filtrovacích strategií bude pokračovat proces budování kybernetických hranic a fragmentace globálního Internetu na jednotlivé segmenty suverénních států.¹⁷⁸

Andreas Manolopoulos nicméně upozorňuje na některé problematické momenty, které v souvislosti s metodou filtrování vyvstávají.¹⁷⁹ Vedle toho, že geografické umístění nelze zjistit u více než 20 % uživatelů Internetu, server je schopen identifikovat místo připojení uživatele, ale nikoliv stát jeho bydliště. Vzhledem k tomu, že již nadále není vyžadováno, aby spotřebitel byl v době uzavření fyzicky přítomný ve státě svého bydliště, může být filtrovacím systémem identifikován jako rezident státu, ve

173 IP adresa je unikátní číselný kód, který jednoznačně identifikuje síťové rozhraní v počítačové síti, která používá protokol IP. Využívá 32bitové adresy zapsané dekadicky po jednotlivých oktetech (osmicích bitů), například 123.456.7.8.

174 Association Union des etudians Juifs de France v. Yahoo! Inc (Unreported, November 20, 2000) (Trib Gde Inst Paris).

175 Francouzský soud potom nakonec skutečně vydal příkaz, který společnosti Yahoo! Inc nařizoval implementaci takového systému. Jako již bylo nicméně zmíněno, americký soud v této věci neuznal jurisdikci toho francouzského, v důsledku čehož nebyl příkaz nikdy vykonán.

176 GEIST, M.: Is There a There There: Toward Greater Certainty for Internet Jurisdiction, 2001, s. 8, dostupné on line na adrese <http://aix1.uottawa.ca/~geist/geistjurisdiction-us.pdf> [naposledy navštíveno 30. 3. 2012].

177 Srov. např. RAZAVI, M., SAMMAN, T.: Yahoo! And limitations of the global village, *Communication Lawyers*, 2001, č. 1, s. 27.

178 SCHULTZ, T.: Carving-up the Internet: Jurisdiction, Legal Orders, and the Private/public International Law Interface, *European Journal of International Law*, 2008, č. 4, str. 813.

179 MANOLOPOULOS, A.: Raising „Cyber-borders“: the Interaction between Law and Technology, *International Journal of Law & Information Technology*, 2003, č. 1 s. 44.

kterém se k Internetu připojil. Stejně tak se rezident státu může k Internetu připojit prostřednictvím zahraničního poskytovatele připojení, díky čemuž nebude server jeho skutečnou polohu schopen rozeznat. Je ovšem třeba v zápětí uvést, že zmíněné problémy se objevují spíše v ojedinělých případech, a metoda filtrování tak v zásadě představuje účinný nástroj selekce cílení obchodní aktivity, který by měl mít své místo mezi faktory určující mezinárodní povahu obchodní činnosti provozovatele webové stránky v kontextu konceptu směřování dle čl. 15 odst. 1 písm c) Nařízení.

4.4 BUDOUCNOST KONCEPTU SMĚŘOVÁNÍ OBCHODNÍ AKTIVITY V EU

SDEU v případě *Hotel Alpenhof* upřesnil kritéria aplikace čl. 15 odst. 1 písm c) Nařízení v kontextu elektronického obchodování prostřednictvím webových stránek, když stanovil základní podmínky konceptu směřování obchodní aktivity a identifikoval některé klíčové faktory determinující mezinárodní povahu obchodní činnosti. Jak ovšem zároveň podotkl, vzájemný vztah mezi těmito faktory a jejich relevance jsou ze své obecné povahy relativní, přičemž ani jejich výčet není ve světle neustálého technologického vývoje konečný či absolutní. Soudy členských států je tak vždy musí interpretovat v kontextu všech okolností daného případu, stejně tak jako s přihlédnutím k novým technologickým řešením. Na rozdíl od původního záměru Komise definovat koncept směřování legislativní cestou se tak vymezení tohoto konceptu v rámci autonomního výkladu SDEU jeví jako vhodnější, neboť v duchu amerického precedenčního práva dokáže mnohem flexibilněji reagovat na vznik nových technologií a komunikačních strategií.

Vzhledem k výše řečenému tak nelze souhlasit s některými autory, kteří volají po přijetí zvláštních norem, jež by s ohledem na princip předvídatelnosti definovali požadavky směřování obchodní aktivity.¹⁸⁰ Lorna Gillies navrhuje, aby základní definice konceptu směřování v čl. 15 odst. 1 písm. c) Nařízení v budoucnu obsahovala požadavek úmyslného jednání, který v rozhodnutí *Hotel Alpenhof* rovněž artikuloval SDEU.¹⁸¹ Ani tento návrh ovšem z dlouhodobého hlediska nepředstavuje ideální řešení. Ačkoliv je požadavek úmyslného jednání v současné době jedním z fundamentálních předpokladů aplikace konceptu směřování, vzhledem k vzrůstající efektivitě filtrovacích technologií je možné, že v budoucnu bude tato podmínka relativizována, a to právě s ohledem na možné teritoriálního vymezení obchodní aktivity pomocí technologických řešení. Již nyní se lze ztotožnit s názorem Geista, podle kterého by mezi kritéria testu směřování měl být rovněž zahrnut „faktor

180 American Bar Association, Section on Business Law, Committee on Cyberspace Law, Sub-committee on Transnational Issues, Thomas P. Vartanian, "Whose Internet is it Anyway? The Law of Jurisdiction in Cyberspace: Achieving Legal Order Among the World's Nations," 2000 Global Internet Summit, 13-14 March 2000.

181 Srov. GILLIES, L.: Addressing the "cyberspace fallacy": targeting the jurisdiction of an electronic consumer contract, *International Journal of Law & Technology*, 2008, č. 3, s. 255.

technologie," jenž reflektuje možnosti provozovatele webové stránky vyhnout se kontaktu se spotřebiteli v dané jurisdikci.¹⁸² Existuje-li totiž účinná metoda filtrování, je aplikace takového kritéria v souladu s požadavkem předvídatelnosti. Ačkoliv se SDEU k filtrování uživatelů přímo nevyjádřil, za jeden z faktorů označil možnost provozovatele webové stránky teritoriálně vymezit oblast své obchodní aktivity na Internetu (tzv. „ring-fencing“). A právě filtrování je přitom bezpochyby jednou z možností.

Na druhé straně je však třeba konstatovat, že jakkoliv může být flexibilita a relativní charakter testu směřování definovaného v případě hotel Alpenhof výhodou, SDEU nedokázal dostát toho, co od něj bylo očekáváno, když v rozporu se zásadou jednotného výkladu ještě ponechal konečnou podobu aplikace konceptu k uvážení soudům členských států. Jak trefně podotýká Lorna Gillies: *„Jeden by se mohl divit, zda odkázání otázky zpět národním soudům zabezpečí konzistentní postup ve výkladu evropských konfliktních pravidel, když ve stejném okamžiku pozorujeme snahy maximalizovat ochranu spotřebitele. Pokud zde kdy vůbec byl pojící faktor, který si zasloužil autonomní výklad SDEU, pak jím byl pojící faktor směřování obchodní činnosti.“*¹⁸³ Lze tak předpokládat, že se SDEU k otázce směřování obchodní aktivity prostřednictvím webových stránek v budoucnu ještě vrátí.

182 GEIST, M.: Is There a There There: Toward Greater Certainty for Internet Jurisdiction, 2001, s. 8, dostupné on line na adrese <http://aix1.uottawa.ca/~geist/geistjurisdiction-us.pdf> [naposledy navštíveno 30. 3. 2012].

183 GILLIES, L.: Clarifying the „philosophy of article 15“ in the Brussels I Regulation: Pammer v Reederei Karl Schluter GmbH & Co KG (c-585/08) and Hotel Alpenhof v Heller (C-144/09), International & Comparative Law Quarterly, 2011, č. 2, s. 62.

ZÁVĚR

Základním pojmovým znakem moderního státu je suverenita, tedy výhradní oprávnění státu jakožto nezávislého subjektu mezinárodního společenství vykonávat na svém území státní moc. Ta je přitom limitována státním územím a subjekty toto území obývající. Jelikož se od suverenity státu odvozuje legitimní rozsah výkonu státní moci, je i jurisdikce národních soudů jako jedna ze složek státní moci územně a personálně determinována. Na základě principu rovnosti států a zásady nevměšování se do vnitřních záležitostí státu tak platí, že žádný suverénní stát není povinen strpět výkon mocenských aktů jiného státu. Toto pojetí bylo nicméně v důsledku společenského a technologického vývoje relativizováno, přičemž suverénní státy mimo jiné připustily možnost výkonu soudní jurisdikce orgánem jiného státu nad vlastními příslušníky.

V soukromoprávní oblasti tato koncepce relativní státní suverenity vedla k řadě problémů, jedním z nichž byl i vznik konkurenční jurisdikce v případě mezinárodně-obchodních sporů. Problémy vyplývající z přítomnosti mezinárodního prvku v rámci právního vztahu řeší normy mezinárodního práva soukromého. V případě konkurenční jurisdikce potom stanovují specifická kritéria, na jejichž základě lze příslušnost jednoho ze soudů určit. Vzhledem k tomu, že tato kritéria spojují předmět sporu s pravomocí suverénního státu, vycházejí i ona z územního a personálního principu. Územní závislost jurisdikce tak již tradičně představuje jeden ze základních axiomů mezinárodního práva.

V případě otázky soudní příslušnosti v rámci právních vztahů vznikajících na Internetu ovšem vzhledem k této závislosti vyvstává řada problematických okamžiků. Ty jsou patrné zejména v případě elektronického obchodování prostřednictvím webových stránek. Internet totiž už dávno nepředstavuje pouhé komunikační médium, ale tvoří svébytný kybernetický prostor plný virtuální sociální interakce a vztahů. Internet přitom ze své technologické podstaty nemá centralizovanou architekturu, ačkoliv vzhledem ke svému globálnímu a suprateritoriálnímu charakteru přesahuje fyzické hranice národních států. Nezávislost na geografickém uspořádání suverénních států nicméně neznamená, že by právní vztahy vznikající na Internetu nepodléhaly jejich jurisdikci. Vzhledem k odmítnutí konceptu „kybernetického práva“ jakožto samostatného mezinárodního právního systému tak lze říci, že i přes přetrvávající mýtus globálního Internetu je kyberprostor fakticky fragmentován mezi jurisdikce jednotlivých suverénních států. Jelikož však tradiční normy mezinárodního práva soukromého vycházejí z teritoriálního pojetí, objevuje se v kontextu specifického charakteru kyberprostoru požadavek jejich vhodné adaptace. O tomto trendu svědčí i přijetí konceptu směřování v rámci jurisdikční ochrany spotřebitele dle čl. 15 Nařízení Brusel I, když nahradil podmínku oslovení spotřebitele prostřednictvím zvláštního obchodního sdělení či reklamy.

Jelikož bylo od původního záměru definovat koncept směřování legislativní cestou upuštěno, byl výklad tohoto pojmu ponechán autonomnímu výkladu SDEU. K tomu nakonec došlo v rámci

posouzení předběžné otázky v případě *Hotel Alpenhof*, ačkoliv Komise již dříve vydala k interpretaci pojmu své nezávazné stanovisko. SDEU shledal, že se musí jednat o záměrné směřování obchodní aktivity do jiného členských států než je místo podnikání subjektu, v jehož důsledku došlo k uzavření smlouvy se spotřebitelem tohoto státu. Odmítl tak, že by pouhá dostupnost webové stránky v místě fóra představovala směřování obchodní aktivity zahraničního subjektu do státu fóra. Základní otázka testu směřování dle SDEU spočívá v tom, zda jeho intenzita je dostatečná natolik, aby vyvolala účinek v podobě uzavření smlouvy se spotřebitelem v cílené jurisdikci. Vedle kritérií jako vědomí obchodníka o předchozí kontraktaci se spotřebitelem v cílené jurisdikce či jeho vůli v této praxi nadále pokračovat SDEU jako klíčový faktor testu směřování identifikoval „mezinárodní povahu obchodní činnosti.“

V případě směřování obchodní aktivity prostřednictvím webové stránky přitom kritérium mezinárodní povahy obchodní činnosti spočívá zejména v povaze a obsahu samotné webové stránky. SDEU zároveň popsal některé relevantní faktory, které by měly při posuzování povahy a obsahu webové stránky být brány v potaz. Patří mezi ně zejména míra technologické vyspělosti, resp. stupeň interaktivity, úroveň domény webové stránky, jazyk a měna, které stránka využívá, formát a rozsah uvedených kontaktních údajů či registrace do lokálních katalogů a vyhledávacích serverů. SDEU rovněž shledal, že by pozornost měla být věnována snaze obchodníka nesměřovat svou obchodní činnost do určité jurisdikce (tzv. „ring-fencing“), a to na základě inkorporace odpovídajícího prohlášení spotřebitele do smluvních podmínek. Bohužel se v této souvislosti SDEU nevěnoval stále více aktuální otázce filtrování uživatelů, která může v budoucnu představovat efektivní nástroj směřování obchodní aktivity, a tedy i jeden z relevantních faktorů testu.

Z výše uvedeného tak vyplývá, že SDEU odmítl koncept založený výhradně na testu klouzavé škály, tedy přístup aplikovaný původně americkým soudem v případě *Zippo*, jenž byl judikaturou USA následně rozvíjen s ohledem na nové technologie a komunikační strategie. Test přijatý SDEU se svou podstatou nicméně blíží konceptu směřování v pojetí amerického soudu v případě *ALS Scan*, jehož základním východiskem byla doktrína účinku inkorporující test klouzavé škály a některé další výše popsané faktory. Možný posun SDEU ve vnímání směřování obchodní aktivity v kontextu principu účinku přitom naznačuje připuštění ring-fencingu jako jednoho z faktorů testu. Otázkou nicméně zůstává, zda lze v blízké budoucnosti nějaký doktrinální či systematický vývoj konceptu směřování vůbec očekávat, neboť SDEU ponechal aplikaci identifikovaných faktorů na uvážení soudům členských států.

SEZNAM ZKRATEK

AG	Generální advokát
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
IP	Internet protokol
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
URL	Uniform Resource Locator
USA	Spojené státy americké
WWW	World Wide Web
ZMPS	zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

A. Literatura

- BAINBRIDGE, D.: Introduction to Information Technology Law. Harlow: Pearson Education, 2008.
- BOCZEK, B.: International Law: A Dictionary. I.díl. Oxford: Scarecrow Press, 2005.
- BROWNLIE, I.: Principles of Public International Law. New York: Oxford University Press, 1990.
- ELLSWORTH, J.: Marketing on the Internet. Chichester: Wiley, 1997.
- FAWCETT, J.; CARRUTHERS, J.: Private International Law. New York: Oxford University Press, 2008.
- HEGEL, G.: Elements of the Philosophy of Right. Cambridge: A.W. Wood, 1991 [1821].
- KOSEK, J.: HTML – Tvorba dokonalých WWW stránek. Praha: Grada Publishing, 1998.
- KUČERA, Z.: Mezinárodní právo soukromé. Brno: Doplněk, 2009.
- KUČERA, Z. a kol.: Právo mezinárodního obchodu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.
- LAUDON, K.: E-Commerce 2010. Harlow: Pearson Education, 2009.
- LEVINSON, P.: Digital McLuhan: A Guide to the Information Millennium. New York: Routledge, 1999.
- MADAR, Z. a kol.: Slovník českého práva. I. díl. Praha: Linde, 1995.
- NEGROPONTE, N.: Being Digital. New York: Alfred A. Knopf, 1995.
- PAUKNEROVÁ M., Evropské mezinárodní právo soukromé. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 67.
- PAVLÍČEK, V. a kol.: Ústavní právo a státověda. I díl. Praha: Linde, 1998.

D. Odborné texty a elektronické zdroje

- BARLOW, J. P.: A Declaration of the Independence of Cyberspace, 1996. Dostupné on-line na adrese <https://projects.eff.org/~barlow/Declaration-Final.html> [naposledy navštíveno 18. 3. 2012].
- GEIST, M.: Is There a There There: Toward Greater Certainty for Internet Jurisdiction, 2001, s. 8, dostupné on line na adrese <http://aix1.uottawa.ca/~geist/geistjurisdiction-us.pdf> [naposledy navštíveno 30. 3. 2012].
- GILLIES, L.: Addressing the "cyberspace fallacy": targeting the jurisdiction of an electronic consumer contract, International Journal of Law & Technology, 2008, č. 3.
- GILLIES, L.: Clarifying the „philosophy of article 15“ in the Brussels I Regulation: Pammer v Reederei Karl Schluter GmbH & Co KG (c-585/08) and Hotel Alpenhof v Heller (C-144/09), International & Comparative Law Quarterly, 2011, č. 2.
- GOLDSMITH, J.: Against Cyberanarchy, Chicago Law Review, 1998, č. 4, s. 1199 a násl. Dostupné on-line na adrese <http://cyber.law.harvard.edu/property00/jurisdiction/cyberanarchyedit.html> [naposledy navštíveno 18. 3. 2012].
- JOHNSON, D.; POST, D.: Law and Borders – The Rise of Law in Cyberspace, Stanford Law Review, 1996, č. 48.
- JOHNSON, D.; POST, D.: And how shall the net be governed? A meditation on the relative virtues of decentralized, Emergent Law“, dostupné on-line na adrese www.cli.org [naposledy navštíveno 19. 3. 2012].
- MANN, F. A.: The Doctrine of International Jurisdiction Revisited after Twenty Years, Recueil

- des Cours de l' Académie de Droit International, 1984, č. 9.
- MANOLOPOULOS, A.: Raising „Cyber-borders“: the Interaction between Law and Technology, *International Journal of Law & Information Technology*, 2003, č. 1.
 - MORNINGSTAR, C.; FARMER, F.: *The Lessons of Lucasfilm's Habitat*. In: *The New Media Reader*. Cambridge: The MIT Press, 2003.
 - ØREN, J.: International Jurisdiction Over Consumer Contracts in e-Europe, *The International and comparative Law Quarterly*, 2003, č. 3, s. 670-672.
 - PERRITT, H.: *Jurisdiction and the Internet: Basic Anglo/American Perspectives* Projects in the Coming 2000's, dostupné on-line na adrese www.ilpf.org [naposledy navštíveno 18. 3. 2012]
 - POLČÁK, R.: K některým právním otázkám e-kontraktace. Dostupné on-line na adrese http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/ap_21/pd_4/txtexpresion_rozsudku/art_3799/detail.aspx [naposledy navštíveno 19. 2. 2012].
 - POST, D.: *Governing Cyberspace*, *Wayne Law Review*, 1996, č. 1.
 - RAZAVI, M., SAMMAN, T.: Yahoo! And limitations of the global village, *Communication Lawyers*, 2001, č. 1, s. 27.
 - REDISH, M.: *Of New Wine and Old Bottles: Personal Jurisdiction, the Internet, and the consitutional Evolution*, *Jurimetrics*, 1998, č. 6.
 - RICE, D.: *Jurisdiction in Cyberspace: Which Law and Forum Apply to Securities Transactions on the Internet?*, *University of Pennsylvania Journal of International Economic Law*, 2001, č. 3.
 - ROCHLIN, R.: *Cyberspace, International Shoe and the changing context for personal jurisdiction*, *Connecticut Law Review*, 2000, č. 2.
 - SACHDEVA, A.: *International Jurisdiction in Cyberspace: a Comparative Perspective*, *Computer and Telecommunication Review*, 2007, č. 13.
 - SAUVEPLANNE, J. G.: *Consumer protection in Private International Law*, *Netherlands International Law Review*, 1985, č. 2.
 - SCHULTZ, T.: *Carving-up the Internet: Jurisdiction, Legal Orders, and the Private/public International Law Interface*, *European Journal of International Law*, 2008, č. 4.
 - ŠTURMA, P.: *Konkurující jurisdikce mezinárodních rozhodovacích orgánů*, dostupné on-line na adrese http://www.mzv.cz/file/317505/Konkur_jurisdikce_zkracena.pdf [naposledy navštíveno 11. 4. 2012].
 - ZANOBETTI, A.: *Contract Law in International Electronic Commerce*, *International Business Law Journal*, 2000, č. 5.
 - ZEKOS, G.: *State Cyberspace Jurisdiction and Personal Cyberspace Jurisdiction*, *International Journal of Law & International Technology*, 2006, č. 5.
 - ZITTRAIN, J.: *Be careful What You Ask for: Reconciling a Global Internet and Local Law*. In *Who rules the net? Internet Governance and Jurisdiction*, 2003. Dostupné on-line na adrese <http://cyber.law.harvard.edu/sites/cyber.law.harvard.edu/files/2003-03.pdf> [naposledy navštíveno 25. 3. 2012].
-
- *Internet World Stats*, 31. 3. 2011. Dostupné on-line na adrese <http://www.Internetworldstats.com/stats.htm>. [naposledy navštíveno 25. 3. 2012].
 - *American Bar Association, Section on Business Law, Committee on Cyberspace Law, Subcommittee on Transnational Issues, Thomas P. Vartanian, "Whose Internet is it Anyway? The Law of Jurisdiction in Cyberspace: Achieving Legal Order Among the World's Nations," 2000 Global Internet Summit, 13-14 March 2000.*
 - *The legal implications of the Yahoo! Inc nazi memorabilia dispute: an interview with Professor Joel R. Reidberg, 2001, dostupné on-line na adrese <http://www.juriscom.net/en/uni/doc/yahoo/reidenberg.htm> [naposledy navštíveno 15. 3. 2012].*

- Memorandum pracovní skupiny IETF dostupné on-line na adrese <http://tools.ietf.org/html/rfc2616> [naposledy navštíveno 18. 3. 2012].
- Out-law.com: New Chinese Internet regulations come into force, 2012. Dostupné on-line na adrese <http://www.out-law.com/en/articles/2012/march/new-chinese-Internet-regulations-come-into-force/> [naposledy navštíveno 6. 4. 2012].

B. Právní předpisy a soft-law

- Zákon č. 1/1993, Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992, účinný od 1. ledna 1993.
- Zákon č. 480/2004 Sb. ze dne 29. července 2004 o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů.
- Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 20. prosince 2000.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu.
- Úmluva o příslušnosti soudů a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních ze dne 27. 9. 1968.
- Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží ze dne 11. dubna 1980.
- Haagská úmluva o mezinárodní koupi zboží ze dne 15. června 1955.
- Sdělení komise ze dne 18. dubna 1997: Evropská iniciativa k elektronickému obchodu (A European Initiative on Electronic Commerce) COM(97) 157.
- Společné prohlášení Rady a Komise týkající se čl. 15 and 73 Nařízení, v zápisu jednání Rady ze dne 22. 12. 2000. Dostupné on-line na adrese http://europe.eu.int/comm/justice_home/unit/civil_en.htm. [naposledy navštíveno 12. 3. 2012].
- ACTA (Anti-Counterfeiting Trade Agreement), dostupné on-line na adrese http://www.international.gc.ca/trade-agreements-accords-commerciaux/assets/pdfs/acta-crc_apr15-2011_eng.pdf [naposledy navštíveno 31.3. 2012].
- Rozhodčích pravidel Arbitrážního centra WIPO.
- Vzorový zákon o elektronickém obchodě UNCITRAL.
- Zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT.

C. Judikatura

- Association Union des etudians Juifs de France v. Yahoo! Inc (Unreported, November 20, 2000)
- Rozsudek ze dne 3. dubna 2002, sp. zn. 30 Cdo 444/2002.
- C-70/10 Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) [2011].
- C-96/00 R Gabriel v. Schlanck & Schick GmbH [2002] ECR I-6367.
- C-180/06 Renate Ilsinger v. Martin Dreschers [2009].

- Pammer v. Reederei Karl Schluter GmbH & Co KG (C-585/08) [2012] All E.R. (EC) 34 (ECJ, Grand Chamber).
- Hotel Alpenhof v. Heller (C-144/09), nepublikováno, 7. prosince 2010 (ECJ).
- Euromarket Designs Inc v. Crate & Barrel Ltd. , 96 F.Supp. 2D 824 (N.D. Ill. 16. května, 2000).

- Allen v. James 381 F.Supp.2d 495 (E.D.Va., Jul 29, 2005).
- ALS Scan v. Digital Service Consultants Inc., 293 F.3d 707 (4th Circuit 2002).
- Bensusan Restaurant Corp. v. King 937 F. Supp. 295 (S.D.N.Y. 1996).
- Calder v. Jones 456 US 783 (1984).
- CompuServe, Inc v Patterson 89 F. 3D 1257 (6th Cir. 1996).
- Cybersell, Inc v. Cybersell, Inc 130 F. 3D 414.
- Desktop Technologies v. Colorworks Reproduction & Design, Inc 1999 WL 98572 (E.D. Pa. Feb. 25, 1999).
- Gateway Gaming, L.L.C. v. Custom Game Design, Inc. Slip Copy, 2006 WL 2781043 D.S.C. 2006., Sep 25, 2006.
- Inset Systems, Inc. v. Instructions Set, Inc. 937 F.Supp. 161 (D.Conn. 1996).
- International Shoe v. Washington 326 U.S. 310 (1945).
- Millenium Enterprises, Inc. v. Millenium Music, LP 1999 WL 27060 (1999).
- Pennoyer v. Neff 95 U.S. 714 (1877).
- People Solutions v. People Solutions 200 WL 1030619 (N.D. Tex., 2000).
- Smith v. Hobby Lobby Stores 968 F. Supp. 1356 (1997).
- Winfield Collection v McCauley 105 F.Supp. 2Nd 746 (E.D. Mich., 2000).
- World-Wide Volkswagen Corp v. Woodson 444 U.S. 286 (1980).
- Yahoo! Inc v. La Ligue Contre Le Racisme Et L'Antisemitisme 169 F. Supp. 2D 1181 (2001).
- Young v. New Haven Advocate US No 02-1394.
- Zippo Manufacturing Co v. Zippo Dot Com, Inc 952 F. Odst. 1119 (1996).
- Rozsudek Federálního soudu Spojených států, Pennsylvania Western District, ze dne 11. června 1996, potvrzen Nejvyšším soudem dne 26. června 1997.

RESUMÉ

Nedávný technologický rozvoj s sebou přinesl nové formy elektronické komunikace a obchodní strategie na Internetu, mimo jiné i přímý elektronický obchod provozovaný prostřednictvím dynamicky generovaných webových stránek. V důsledku toho přitom byla zpochybněna dostatečnost tradičních právních norem, a to včetně pravidel určování státní jurisdikce. Právo se tak snaží na tyto změny reagovat jednak adopcí nových právních konceptů a principů, popřípadě adaptací těch původních. Jedním z nich je koncept směřování obchodní aktivity, který byl do práva EU zaveden v souvislosti s jurisdikční ochrannou spotřebitelů členských států v rámci nařízení Brusel.

Cílem této práce je charakterizovat koncept směřování obchodní aktivity jakožto jedné z podmínek aplikace ustanovení jurisdikční ochrany spotřebitele dle čl. 15 Nařízení Brusel I, stejně tak jako definovat kritéria relevantní pro jeho naplnění, a to v kontextu sporů plynoucích ze smluvních závazkových vztahů vzniklých v důsledku podnikatelské činnosti obchodníka na Internetu.

První část této práce se zabývá tradičními základy státní suverenity a jurisdikčních pravidel, přičemž druhá část identifikuje specifický charakter Internetu a World Wide Webu a reflektuje jeho důsledky ve vztahu k tradičním pravidlům určování státní jurisdikce normami mezinárodního práva soukromého.

Po krátkém úvodu do širšího kontextu následuje třetí část, jež popisuje povahu a základní východiska principu směřování činnosti tak, jak jej přijaly soudy USA v souvislosti s principem minimálního kontaktu, a následně rozvinuly pro účely aplikace v rámci zvláštních právních vztahů vznikajících na Internetu. V poslední části práce je analyzován význam konceptu směřování obchodní činnosti v rámci čl. 15 nařízení Brusel I, včetně jeho autonomního výkladu SDEU v nedávném případě Hotel Alpenhof, kde za účelem aplikace konceptu v kontextu směřování aktivity prostřednictvím webových stránek bylo identifikováno několik relevantních faktorů jako stupeň interaktivity, jazyk či měna stránky, forma a rozsah uvedených kontaktních informací nebo skutečnosti svědčící o úmyslu provozovatele stránky územně ohraničit svou on-line obchodní činnost.

V samém závěru práce jsou posuzovány některé možné zlepšení, zejména zahrnutí filtrovacích mechanismů webové stránky mezi faktory testu směřování činnosti. V neposlední řadě práce kriticky zvažuje dopad rozhodnutí SDEU, přičemž se zaměřuje na další možný vývoj konceptu směřování obchodní činnosti v blízké budoucnosti.

Klíčová slova: Internet, jurisdikce, směřování činnosti

ABSTRACT

The recent developments in technology have raised new forms of electronic communication and business strategies on the Internet, in particular the direct e-commerce operated through dynamically generated websites. As a consequence, the suitability of traditional legal norms has been challenged, including the rules governing jurisdiction. The law therefore tries to respond by adoption of new legal concepts and principles or adaptation of the old ones. One of them is the concept of directing business activities, which was incorporated into EU law in relation to the special jurisdictional rules protecting the consumers of the member states under the Brussels Regulation.

Accordingly, the aim of the thesis is to characterize the nature of the concept of directing business activities under the article 15 of the Brussels Regulation, as well as to identify the relevant criteria as to its fulfilment, all in the context of the disputes arising from the consumer contracts concluded as a result of the business activities directed towards the consumers of a member state on the Internet.

The first section of the thesis deals with the traditional basis of the state's sovereignty and jurisdictional rules, whereas the second section identifies the specific nature of the Internet and World Wide Web and reflects its consequences to the traditional rules of jurisdiction governed by the norms of the international private law.

Following the short introduction of a broader context, the third part of the thesis describes the nature and the main basis of the concept of directing activities, adopted by the courts of the United States in relation to the doctrine of minimum contact, and subsequently developed for the purposes of its smooth application within the specific legal relations arising on the Internet. In the last part the meaning of the concept of directing activities under art. 15 of the Brussels I Regulation is analysed, including the autonomous interpretation of the principle by the JCEU in its recent case of Hotel Alpenhof, where a number of relevant factors were identified as to the satisfaction of the criteria of directed activity through websites, such as the degree of interactivity, language or currency used, the form and extent of the contact information or any facts showing the intention to territorially ring-fence the on-line business activities.

At the very end the thesis also suggests some improvements, in particular the inclusion of filtering mechanisms as one of the factors of the test of directed activities. Last but not least it critically considers the impact of the JCEU decision and focuses on the possible further developments of the concept of directing activities in the near future.

Key words: Internet, Jurisdiction, Directing Activity